

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1876

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΡΜ. ΦΡ. 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφείον της Έστιας: Όδος Σταδίου, 6.

1876.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ἙΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Ἰούλιος Δεύτερος Συνθηκὴ Ἑστία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδ. φρ. 20—Ἀρ. ἀριθμοὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἕως 100. 26 Σεπτεμβρίου 1876
ἔτους καὶ εἴκοσι τέταρτος—Τυτὴ κρημν. φύλλον α. 30—Γραμ. τῆς ἀποδοτικῆς Ὁδ. Σταδίου, 6.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΗΚΙΟΝ ΒΑΘΚ
Συντάξας· εἰς σελ. 593.

Τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια.—Ἡ Τράπεζα.

—Ἡ κυβέρνησις λοιπὸν κάμνει τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

—Καθόλου, ἀπήντησεν ὁ γέρω-Πέτρος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα.

—Καὶ τί εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα; ἠρώτησαν τὰ παιδία.

—Θὰ προσπαθήσω νὰ σὰς κάμω νὰ τὸ ἐννοήσητε, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Λάθωμεν ὡς παράδειγμα τὸν ἀρτοποιόν. Μὲ τί κάμνει τὸν ἄρτον;

Τὰ παιδία, ἔλα ἄμω.— Μὲ τὸ ἀλεύρι.

Διδάσκαλος.— Καλὰ. Καὶ ποῦ εὕρισκε τὸ ἀλεύρι;

Τὰ παιδία.— Τὸ ἀγοράζει ἀπὸ τὸν μυλωνᾶν.

Διδάσκαλος.— Ἔστω, ἀλλὰ μὴν ἀπαντᾶτε ἔλα ἄμω. Καὶ ποῦ ὁ μυλωνᾶς εὕρισκε τὸ ἀλεύρι, Φίλιππε;

Φίλιππος.— Ἀλέθει τὸ σιτάρι τὸ ὁποῖον ἡγόρασεν ἀπὸ τὸν γεωργόν.

Διδάσκαλος.— Ὁ ἀρτοποιὸς λαμβάνει τὸ ἀλεύρι χάρισμα;

Ἰωάννης.— Τὸ ἀγοράζει.

Διδάσκαλος.— Ἐὰν δὲν ἔχη εἰς τὸ ταμεῖόν του χρήματα, πῶς θὰ τὸ πληρώσῃ;

Πέτρος.— Δίδει ἐν γραμματίον.

Διδάσκαλος.— Ὅχι πάντοτε. Πολλὰκις ἀρκεῖται νὰ εἰπῇ μόνον εἰς τὸν μυλωνᾶν δὲν ἔχω χρήματα τώρα, ἀλλ' εἰς ὀλίγας ἡμέρας, ὅταν θὰ πωλήσω τὸν ἄρτον τὸν ὁποῖον κατασκευάζω ἀπὸ τὸ ἄλευρόν σου, θὰ σὲ πληρώσω. Ἐὰν ὁ μυλωνᾶς ἀρκεσθῇ, ἔχει καλῶς· ἀλλ' ὁ μυλωνᾶς δύναται νὰ ἔχη ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ ἀγοράσῃ σιτάρι, μάλιστα ἐὰν ἡ ποσότης τοῦ πωληθέντος ἀλεύρου εἰς τὸν ἀρτοποιόν ἦναι μεγάλη. Τότε ὁ μυλωνᾶς ζητεῖ γραμματίον, δηλ. ἔγγραφον ὑπόσχεσιν δι' ἧς ὁ ἀρτοποιὸς ὑποχρεοῦται εἰς ὀρισμένην ἡμέραν νὰ πληρώσῃ τὸ συμφωνηθὲν ποσόν.

—Τί θὰ κάμῃ ὁ μυλωνᾶς τὸ γραμματίον τοῦτο;

—Δύναται κάλλιστα νὰ ὑπάγῃ εἰς ἕνα γεωργόν καὶ νὰ τῷ εἰπῇ· Δός μοι 200 δρ. σιτάρι· ὁ ἀρτοποιὸς, τοῦ ὁποῖου ἰδοὺ τὸ γραμματίον, θὰ σὰς πληρώσῃ.

—Δύναται, Φίλιππε;

—Φίλιππος.— Νομίζω ναί.

Γέρω-Πέτρος.— Ἐὰν ἡμῶς ἔλθῃ εἰς ἐμὲ μὲ τὸ γραμματίον σου, θὰ ἰδῶ πρῶτον ποῖος εἶναι ὁ ἀρτοποιὸς ὅστις ὑπόσχεται δὲν ἐμπιστεύομαι εἰς ἕλον τὸν κόσμον, ἠπατήθην πολλὰς φορές.

Διδάσκαλος.— Δὲν ἀρκεῖ. Δύνασαι νὰ ἰδῆς ὅτι ὁ ἀρτοποιὸς εἶναι ἀξιόχρεως καὶ ὅτι θὰ πληρώσῃ, καὶ ἡμῶς νὰ ἀρνηθῇ τὸ γραμματίον.

Γέρω-Πέτρος.— Ἀληθῶς, ἐὰν ἀμέσως ἔχω ἀνάγκην χρημάτων, τὸ δὲ γραμματίον λήγει ἐντὸς ἐνὸς ἢ δύο μηνῶν.

Διδάσκαλος.— Ἰδομεν, καλέ μου γελτων, ἔσως ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις περίπτωσης δυναμένη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν παραδοχὴν.

Γέρω-Πέτρος.— Ἀναμφιβόλως, ἐὰν τὸ γραμματίον ἦναι 200 δρ. καὶ ἐγὼ ἔχω μόνον 150 δρ. σιτάρι νὰ πωλήσω, τὸ πρᾶγμα δὲν γίνεται.

Διδάσκαλος.— Ἄς ἀνακεφαλαιώσωμεν λοιπὸν τοὺς λόγους μας· τὸ γραμματίον τοῦ ἀρτοποιοῦ δὲν κυκλοφορεῖ (δηλ. ἕλος ὁ κόσμος δὲν τὸ δέχεται) 1" διότι δὲν γνωρίζουσι τὸ ἀξιόχρεον τοῦ χρεώστου· 2" διότι εἶναι μικροπρόθεσμον· 3" διότι τὸ ποσὸν τοῦ γραμματίου δὲν εἶναι ἐπάρκειον τοῦ ἐμπορεύματος.

Τί κάμνει τότε ὁ μυλωνᾶς; Πηγαίνει εἰς τινὰ τραπεζίτην, δηλ. εἰς ἕνα ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἐμπορεύεται τὰ γραμμάτια. Ἐὰν ὁ τραπεζίτης (οὗτω λέγεται) ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν μυλωνᾶν, ἀγοράζει τὸ γραμματίον σου, ἀφαιρῶν μικρὸν ποσὸν διὰ τὸν κόπον ἢ τὸν τόκον τῶν χρημάτων σου, ἢτοι τὸ προᾶξοφλεῖ. Ὁ τραπεζίτης δύναται νὰ περιμένῃ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας. Ἐὰν δὲ πρὸ τῆς λήξεως λάθῃ ἀνάγκην, πηγαίνει εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἡ ὁποία εἶναι μέγας Τραπεζίτης, ἐπιτηρούμενος ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Γέρω-Πέτρος.— Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶναι Ἐταιρεία.

Διδάσκαλος.— Ἦθελα νὰ σὰς τὸ εἰπῶ. Τὰ κεφάλαια τοῦ μεγάλου τούτου τραπεζίτου, ὃν ἀποκαλοῦσιν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἀνήκουσιν εἰς ἀριθμὸν τινὰ προσώπων, συνεταίρων ἢ μετόχων, καὶ αἱ ἐργασίαι διεθύνονται ὑφ' ἐνὸς διοικητοῦ καὶ δύο ὑποδιοικητῶν διοριζομένων ὑπὸ τῆς συνεισέσεως τῶν μετόχων, βοηθουμένων ὑφ' ἐνὸς συμβουλίου ἐκλεγομένου ἐπίσης ὑπὸ τῶν μετόχων.

Ενώπιον του συμβουλίου τούτου ο τραπεζίτης φέρει το γραμματίον του άρτοποιού. Άλλά πριν προχωρήσω, επιθυμώ να μάθω εάν ενθυμείσθε τον δρόμον των όποιον το γραμματίον τούτο διέτρεξε.

Φίλιππος.—Ο άρτοποιός το έδωκεν εις τον μυλωνάν, ο όποιος το έδωκεν εις τον τραπεζίτην.

Διδάσκαλος.—Καλά. Ο άρτοποιός ύπόσχεται την πληρωμήν, και ύπογράφει το γραμματίον ο μυλωνάς έγγραται την πληρωμήν, και ύπογράφει (όπισθεν, όπισθογράφει) ο τραπεζίτης προσθέτει την ίδίαν αύτου έγγήσειν και ύπογράφει επίσης, διότι η Τράπεζα θέλει να ήναι θεβαία ότι οα πληρωθή, και τή χρειάζονται δύο ύπογραφαί δια να δεχθή γραμματίον.

Και άκόμη δεν σοι δίδει χρήματα; άλλ' άλλάζει απλώς το γραμματίον του άρτοποιού με τα ιδικά της. Διότι δεν θά έχει αρκετά χρήματα δια να εύχαριστήσθ έδον τον κόσμο, αν είχε και εκατοντάδας εκατομμύρια! Όθεν, το γραμματίον αύτης, το τραπεζικόν γραμματίον, είναι καλύτερον του άρτοποιού. Διατί;

Γέρω-Πέτρος.—Είναι εύκολον.

Διδάσκαλος.—Πρός Θεού, μην είπητε τίποτε, δια να εύρουں τα παιδιά μόνα των την άπάντησιν. Ίδωμεν, Πέτρε, διατί δεν λαμβάνουν το γραμματίον του άρτοποιού;

Πέτρος.—1^η διότι δεν είναι γνωστή η φερεγγυότης αύτου; 2^η διότι η ληξίς της προθεσμίας είναι λίαν μεμακρυσμένη; 3^η διότι το ποσόν του γραμματίου δεν είναι ίσον της αξίας του έμπορεύματος.

Διδάσκαλος.—Το τραπεζικόν γραμματίον είναι έλιος διόλου τούναντίον: 1^η έλιος ο κόσμος γνωρίζει την φερεγγυότητα της Τραπεζής; 2^η η πτώσις δεν είναι απομακρυσμένη αφού η Τράπεζα εξαργυρώνει τα γραμματία της άμα τή εμφανίσει; και άμα παρουσιασθή τις εις το ταμείον εξαργυρώνει με μεταλλικόν τα τραπεζικά του γραμματία; 3^η διότι τα τραπεζικά γραμματία είναι διαφόρων τιμών, ήτοι 500, 400, 200 και 10 νέων δραχμών ή φράγκων. Τα τραπεζικά γραμματία τα δέχονται εύχαριστως, διότι η Έθνική Τράπεζα χαιρεί το αποκλειστικόν δικαίωμα της εκδόσεως και κυκλοφορίας των. Είς όμαλάς περιστάσεις, η Έθνική Τράπεζα ύποχρεούται ν' ανταλλάξη δια μεταλλικόν όσα γραμματία της τή παρουσιάζονται εις εκτάκτους όμως περιστάσεις — επαναστάσεως ή πολέμου — ή κυβέρνησις περιβάλλει ένλοτε τα γραμματία ταύτα δια της αναγκαστικής κυκλοφορίας, τότε δε είναι πράγματι χάρτινα νομίσματα ή χαρτονομίσματα και δεν δύναται ο φέρων αυτά να απαιτήσθ την εξαργύρωσιν των παρά της Τραπεζής.

Γέρω-Πέτρος.—Η αναγκαστική κυκλοφορία δεν πρέπει να διαρκή πολύ.

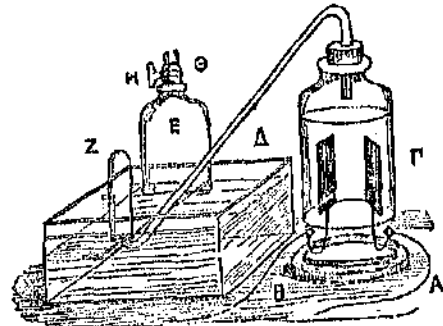
A. ΒΕΡΚΙΝΓΚΕΣ.

Επίκαιρα σημεία.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΗΡΙΟΥ

Συγγραφέας: Δρ. Β. Β. Β. Β.

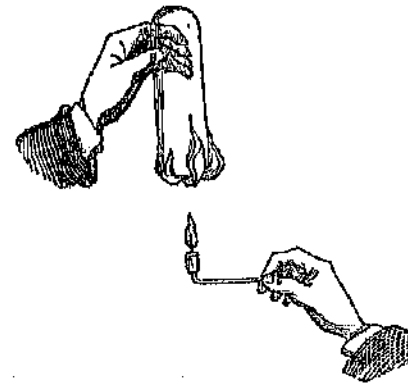
Τώρα, ως αφήσιωμεν κατ' ά μέρος και το βευστόν τούτο, και άς δοκιμάσωμεν να ιδώμεν ποίαν ενέργειαν ήμπορεί να έχη ή μηχανή ήμων αύτη επί του νερού. Ίδου, αύτάς τας δύο μικράς πλάκας θέλω να τας κάμω τα πέρατα των άγωγών, ή των συρμάτων της μηχανής. Το μικρόν δε τούτο άγγείον (Γ) είναι ούτω κατασκευασμένον

Σχ. 32.

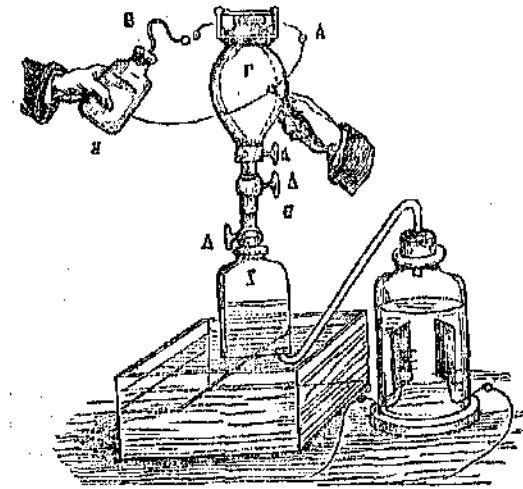
νον ώστε ήμπορώ να το διαλύω εις τα μέρη του, και να σας εξηγήσω καλύτερον πώς είναι συνθεθειμένον. Είς δύο ποτήρια (Α και Β) χύνω ύδραργυρον, έγγίζοντα τα άκρα των συρμάτων εις ά προσήρμωσα τας πλάκας της πλατινης. Είς το άγγείον τούτο (Γ) χύνω νερόν, και προσθέτω και όλίγον δξύ, (μόνον δια να διευκολύνω την ενέργειαν.) Είς το άνω μέρος του άγγείου εφήρμωσα ένα κυρτόν ύάλινον σωλήνα, ως είχαν μεταχειρισθή εις άλλο πείραμα, αν ενθυμήσθε, ένα μετάλλινον. Ύπερ το άλλο άκρον του σωλήνος μου ίσταται έντός δοχείου περιέχοντος ύδωρ ψυχρόν φιάλη (Δ). Ούτως έχει το εργαλείον. Να ιδώμεν τώρα ποία θά είναι η ενέργεια επί του ύδατος του περιεχομένου. Είς προλαβόν πείραμα, άφήκα το ύδωρ να διέλθη δια σωλήνος πεπυρακτωμένου. Σήμερον εξ εναντίας Ο' αφήσω τον ηλεκτρισμόν να διέλθη δια του ύδατος του άγγείου, και ίσως το ύδωρ άρχισθ να βράζη. Τότε θά αναδόσθ άτμόν. Έπειδή δε ήξεύρατε ότι ο άτμός πυκνούται όταν ψυχραίνεται, θά σας είναι εύκολον να ιδήτε αν άτμός παρήχθη, και έπομένως αν το ύδωρ έβρασε. Ίσως όμως έχομεν άλλο κανέν άποτέλεσμα, ομοιάζον μόνον την βράσιν. Να ιδώμεν. Θέτω το εν των άγωγών συρμάτων εις το εν μέρος (Α), και το άλλο εις το άλλο μέρος (Β). Άς εξετάσωμεν αν το νερόν θερμαίνεται. Τούλάχιστον φαίνεται ότι βράζει έντελώς. Άλλά βράζει τή έντι; εξάγει άτμόν, ως έπρεπεν αν έβραζε; Άν εξάγη, τότε ο άτμός ούτος θά πρέπει μετ' όλίγον να γεμίσθ την φιάλην (Κ). Άλλά πώς; αν το εξαγόμενον ήτον άτμός, διερχόμενος δια του ψυχρού ύδατος, θά έπρεπε να εισέρχεται πεπυκνωμένος εις την φιάλην. Άρα το εισερχόμενον εις αύτην πρέ-

πει να είναι άέριόν τι άμετάβαλον. Μήπως είναι ύδρογόνον; Άς το έρωτήσωμεν να μας άποκριθ ή μόνον του. Άν είναι ύδρογόνον, πρέπει να φλογίζεσθαι. (Ο καθηγγητής πλησιάζει κηρίον εις το περιεχόμενον της φιάλης, και τούτο φλογίζεται.)

Σχ. 33.

Α! άληθώς εφλογίσθη! όχι όμως καθώς το ύδρογόνον. Το ίδιον χρώμα έχει ή φλόξ του, αλλά ήκούσατε ότι εφλογίσθη μετ' άκρότου μικράς εκρήξεως αν το ύδρογόνον δεν άποτελεί. Έπειτα το ύδρογόνον καίει μόνον εις τον άέρα, εν ή τούτο θά ιδήτε ότι καίει και χωρίς επαφής μετ' του άέρος. Έδώ έφερα το άλλο τούτο όργανον δια να σας άποδείξω αύτό το όποιον λέγω. Άντι

Σχ. 34.

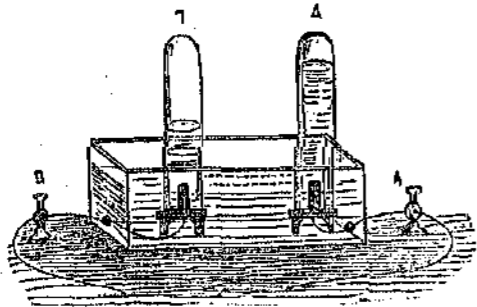
άνοικτου άγγείου έλαβον φιάλην κλειστήν, και θά ιδήτε ότι το άέριον τούτο, ό,τι δήποτε και αν είναι, καίει και χωρίς άέρος, και κατ' αύτο διαφέρει άπό το κηρίον. Είς το ύάλινον λοιπόν τούτο άγγείον (Γ) εφάρμωζω δύο σύματα πλατινης (Α, Β), δια να ήμπορέσω δι' αύτών να μεταδώσω τον ηλεκτρισμόν. Το άγγείον δε το θέτω υπεράνω πνευματικής άντλίας, μηχανής ήτις χρησιμεύει εις το ν' αφαιρήσθ τον περιεχόμενον άέρα και άφ' ού ούτω καταστήσω το έμβυδόν αύτου έντελώς κενόν άέρος, και το κλεισω κάτωθεν έντελώς δια στροφήγος ή βίδας, το μεταφέρω, και

το βιδώνω υπεράνω της φιάλης (δρ. Σχ. 34) ήτις άνοιχτή κάτωθεν, ίσταται έντός ύδατος, και περιέχει το εξεταζόμενον άέριον, το παραχθέν δια της ενεργείας του ηλεκτρισμού, ή της βολταϊκής στήλης επί του ύδατος, ή όρθότερον του άέριου τούτου εις ή το ύδωρ μετεσχηματίσθη διότι δεν μετεββυθμίσαμεν μόνον την σύνθεσιν του ύδατος, αλλά μετεβάλομεν αύτό άληθώς εις ούσιαν άερίωδη, και έχομεν έδώ έδον το βευστόν έσον το πείραμα ήμων άπεσύνθεσε. Άσφαλίξω λοιπόν δια στροφήγος, στερεώς δηλαδή βιδώνω, ως είπα, το κενόν μου άγγείον (Γ, Δ) υπεράνω της φιάλης του άέριου (Ε), άνοιγω τούς στροφήγας (Δ, Δ), ούτινες χωρίζουσι τα δύο άγγεία, και θά ιδήτε ότι το ύπό την φιάλην ύδωρ ύψούται εις αύτην (Ζ), όπερ δηλοί ότι το άέριον άνέβη εις το ύπερ αύτό κενόν άγγείον. Τώρα κλειώ τούς στροφήγας, άφ' ού εισήλθεν εις αύτό όσον άέριον δύναται να περιλάβη, ως μας άποδεικνύει το νερόν, παύσαν να ύψώνηται, και έπομένως δύναται να προκύψη κίνδυνος ίσως εκρήξεως αν βιάσω περισσότερον να εισέλθη. Το μικρόν τούτο φιάλιον (Η) ή λαμπάνα εις την χειρά μου, ονομάζεται φιάλιον του Αϊνθ (Icyde), και είναι μικρά μηχανή εκπέμπουσα ηλεκτρισμόν. Πλησιάζων λοιπόν αύτό εις εν εκ των συρμάτων ήμων, θά πέμψω δι' αύτου τώρα εις το άέριον το περιεχόμενον έντός του άγγείου ένα ηλεκτρικόν σπινθήρα. Εδώθς θά ιδήτε ότι το άγγείον θά παύσθ να είναι καθαρόν και λαμπρόν. Κρότος δεν άποτελείται, διότι το ύάλιον είναι στερεόν και έμποδίζει την εκρήξιν, άποτελείται όμως ή μεγάλη αύτη λάμψις την όποιαν είδατε. (Ο καθηγγητής στελλεί σπινθήρα ηλεκτρικόν εις το άγγείον, και το άέριον ανάπτει.) Άλλά τώρα, άμα πάλιν άνοιξω τούς στροφήγας, και θέσω το άγγείον εις κοινωνίαν μετ' της φιάλης ήτις περιέχει το άέριον, θά ιδήτε ότι το άέριον τούτο θ' άναβή εκ δευτέρου εις το υπεράνω αύτου άγγείον, όπου πριν δεν έχούρει περισσότερον, και θά το έννοήσατε διότι το νερόν θά ύψωθ ή εις την φιάλην. Ο' άναβή δε το άέριον, διότι το πριν περιεχόμενον εις το άγγείον εκάθη, και του άγγείου το έμβυδόν έμεινε πάλιν κενόν. Και αν επαναλάβωμεν το πείραμα, (ο καθηγγητής το επαναλαμβάνει), πάλιν και πάλιν, μετ' εκάστην καύσιν θά γίνη το κενόν, και το ύδωρ θά αναβή, διότι το άέριον καίεται δια του ηλεκτρικού σπινθήρος, και καιόμενον παράγει όλίγον στον πάλιν νερόν, όστε όταν επαναληφθή πολ- λάκις το πείραμα, θά ιδήτε τινάς σταγόνας νερού να προσκολληθώσιν έσωτερικώς εις τα πλευρά του άνω άγγείου, και να βέωσι προς τα κάτω.

Ύπεβάλομεν λοιπόν το νερόν εις δοκιμασίαν εις την όποιαν ή άτμοσφαίρα μένει έντελώς ξένη. Το νερόν το παραχόμενον εκ της καύσεως του κηρίου σχηματίζεται κατ' μέρος δια βοήθειας

της ατμοσφαιρας. Έδώ το κατωρρώσασμεν χω-
ρίς αέρος. Έπομένως η άλλη εκείνη ούσια ήτις
δίδεται υπό του αέρος εις το κηρίον, και συντι-
θεμένη μετά του υδρογόνου, παράγει το νερόν,
αυτή πρέπει να εφίσηται εντός του νερού.

Πρό όλίγου εΐδετε τόν εν εκ των δύο περάτων
της μηχανής ήμων έσυρεν εις έαυτό τον χαλκόν
όστις περιείχετο εις την κυανήν εκείνην άνάλυ-
σιν. Τό σύρμα τούτο, όδηγήσαν εκεί τον ήλε-
κτρισμόν, επέφερε τό τοιοϋτον αποτέλεσμα και
δυνάμεθα να έλπίσωμεν ότι αν ό ηλεκτρισμός
τόσον ισχυρώς επενήργησεν εις τό βρεχόν εκείνο,
όστε δι' αυτού να τό συνθέσωμεν και να τό δια-
λύσωμεν, θα κατορθώση και την άνάλυσιν του
υδατος εις τά μέρη εξ ών συντίθεται. Ίδού λαμ-
βάνω τους δύο πόλους της στήλης, τά δύο ά-
κρα δηλαδή των συρμάτων, και άς ιδώμεν ποίαν
επίβροήν θα έχωσιν επί του νερού του δοχείου
τούτου. Ούτω τά δύο σύρματα χωριστά, και τό
καθόν διέρχεται διά μικρού τρυπητού ξυλίνου

Σχ. 35.

βάθρου, ώστε δέν κοινωνούσι μεταξύ των, τό εν
πρός τό μέρος του Α, τό άλλο προς τό μέρος
του Β. Ούτω τά άέρια τά εξερχόμενα εκ των
δύο συρμάτων δέν συγχέονται, άλλ' έκαστον
παρουσιάζεται χωριστόν. "Οτι τό εξερχόμενον
εξ αυτών δέν είναι άτμός άλλ' αέριον, είναι πε-
ριστόν να τό επαναλάβωμεν. Τό εΐδετε και τό
ήξεύρατε. Βλέπετε τώρα ότι όπου είναι τό πέρας
έκαστου σύρματος, εξέρχονται φυσκαλίδες. Άς
τάς συνάξωμεν, άλλά χωριστά τάς του ενός σύρ-
ματος και χωριστά τάς του άλλου, και άς τάς
εξετάσωμεν. Πρός τούτο καλύπτω τό πέρας του
ένός δι' ενός υαλίνου κυλίνδρου Α, κλειστού ά-
νωθεν, άνοικτού κάτωθεν, και τό πέρας του άλλ-
λου δι' άλλου υαλίνου κυλίνδρου Γ. Είναι δέ άμ-
φότεροι οι κύλινδροι πλήρεις υδατος, και έστιαν-
ται εις τά ξύλινα μικρά βάθρα περι ών σής εΐπα.
Τώρα, καθ' όσον ό ηλεκτρισμός ό εξερχόμενος εκ
των περάτων των δύο συρμάτων ενεργεί επί του
νερού του περιεχομένου εις τό δοχείον, εκ του
νερού άναπτύσσονται άέρια, και εισέρχονται εις
τους κυλίνδρους. Έπειδή δέ τό αέριον είναι έλα-
φρότερον του νερού, διά τούτο, καθ' όσον εισέρ-
χεται εις τον κύλινδρον, άναβαίνει εις την κο-
ρυφήν αυτού, και άναγκάζει τό νερόν, ως βλέ-

πετε, να καταβαίη, και εξερχόμενον κάτωθεν
του κυλίνδρου, να επιστρέψη εις τό νερόν τό πε-
ριεχόμενον εντός του μεγάλου δοχείου (Α. Β), ό-
που οι κύλινδροι έστιανται. "Ο κύλινδρος Γ πλη-
ροϋται πολύ ταχύτερον παρά ό Α, και επειδή οι
κύλινδροι είναι ίσοι, βλέπετε ότι περιέχει ήδη
διπλάσιον σχεδόν αέριον του άλλου. Και τά δύο
αυτά άέρια είναι άχρσα, και τά δύο επιπλευ-
σιν εις τό νερόν χωρίς να πυκνωθώσι, και όμοιά-
ζουσιν άπαράλλακτα, ή τούλάχιστον φαίνονται
ότι όμοιάζουσιν. Άλλά άς τά εξετάσωμεν κα-
λήτερον διά να πεισθώμεν. Έχομεν ήδη άρκετήν
ποσότητα και εκ των δύο, ώστε ήμπορούμεν
να προχωρήσωμεν εις πειράματα. Τό αέριον τό
περιεχόμενον εις τον κύλινδρον Γ θα ιδήτε ότι
είναι τό υδρογόνον.

Ένωθεισθε ότι τό υδρογόνον είναι αέριον έ-
λαφρόν, μένον διά τούτο και μη εξατμιζόμενον
εντός του άνοικτού άγγείου, όταν τό άγγεϊον
είναι άνεστραμμένον, και άνάπτωτον και καιον
δι' ώχρως φλογός περι τό στόμιον της φυλακής
του. Τό αέριον λοιπόν τούτο εδώ είναι υδρογό-
νον, διότι, ως κρατώ τον κύλινδρον άνεστραμ-
μένον, μένει εντός αυτού, και, ιδού (ό καθη-
γητής πλησιάζει κηρίον υπό τον κύλινδρον,
εις τό στόμιον αυτού) και, και παράγει φλόγα
ως σής την εΐπα.

Τώρα να ιδώμεν τι περιέχει ό άλλος κύλινδρος.
Ήξεύρατε ότι σύγκριται τό νερόν εκ δύο αε-
ρίων, και ότι όταν μιγνόμεν τά δύο όμοι, ά-
ποτελοϋσι μίγμα επιδεικτικόν εκρήξεως. Έγνω-
ρίσαμεν τό εν, τό υδρογόνον, μένει να ιδώμεν τι
είναι τό άλλο, εντός του όποιου καιεί τό υδρο-
γόνον, και τό όποιον πρό της άνάλυσεως μέν
περιείχετο εντός του νερού, τώρα δέ είναι μεμο-
νωμένον εντός αυτού του κυλίνδρου. Εισάγω εις
τον κύλινδρον τό άναμιμένο αυτό ξυλάριον, και
βλέπετε ότι τό αποτέλεσμα είναι ύλως άλλο.
Τό αέριον δέν άνάπτει, ως τό υδρογόνον, άλλά
τό ξύλον καιεί πολύ ζωηρότερον. (Ή καθηγητής
άνάπτει μικρόν τεμάχιον ξύλου και τό εισά-
γει εις τον κύλινδρον.) Ίδέτε πώς τό αέριον
τούτο αυξάνει την καυσιν, πώς τό ξύλον καιεί
ζωηρότερον παρά ότε τό κρατώ εις τον αέρα.
Τό αέριον λοιπόν αυτό είπομεν ότι περιείχετο
εις τό νερόν. Ή σταγών λοιπόν του νερού ή
προελοϋσα εκ της καύσεως του κηρίου, τό πε-
ριείχε και αυτή. Άλλά πού τό ήυρε; Τό έδα-
νείσθη εκ του αέρος. Πώς να τ' όνομάσωμεν αυτό
τό αέριον; Θέλετε Α, Β, ή Γ; Άς τ' όνομάσω-
μεν Ο, ή μάλλον Όξυγόνον. Τό όνομα είναι
ώραιον, εύηχον, Έλληνικόν, και δέν είναι φόβος
μήπως τό συγχύσωμεν μετά των άλλων. Τούτο
λοιπόν τό όξυγόνον κατέχει μέγα μέρος εις την
σύνθεσιν του νερού.

Άφ' ου έμάθομεν τούτο, θα μάς είναι εύκο-
λώτερον να έννοήσωμεν τά άλλα πειράματα και

να προχωρήσωμεν εις άλλας άνακαλύψεις. Άμα
εξετάσωμεν ή καξ ή δις αυτάς τάς ούσιας, θα ιδώ-
μεν διατι τό κηρίον καιεί εις τον αέρα. Ά-
ναλύσαντες τό νερόν, δηλαδή χωρίσαντες αυτό
διά του ήλεκτρισμού εις τά συστατικά αυτού
μέρη, ελάβομεν υδρογόνον διπλάσιον του άλλου
αέριου, του όξυγόνου, εντός του όποιου καιεί
τό υδρογόνον. Ίδού, εις τον πίνακα τούτον σής
σημειώ την διαφοράν του όγκου και της βαρύ-
τητος των δύο αερίων, και βλέπετε ότι τό ό-
ξυγόνον είναι άσυγκρίτως (δεκαεξάκις) βαρύτε-
ρον του υδρογόνου.

8	ήτοι βαρύτες όξυγόνου ως 88,9
1	του διπλού υδρογόνου » 44,4
Υδρο- γόνον.	υδατος » 100,0

Έν άλλαις λέξεσιν, εις 100 μέρη νερού, βα-
ρόνεται 100 κοτύλας, ή ό,τι άλλο θέλετε, πε-
ριέχονται 88 περίπου μέρη υδρογόνου, βαρόνεται
44,4 κοτύλας, και 33 μέρη όξυγόνου, βαρόνεται
88,9 κοτύλας.

Α. Ρ. ΡΑΙΚΑΒΗ.

Έπειτα συνέχιστε.

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΟΙ ΤΗΣ ΣΠΙΤΖΕΒΕΡΓΗΣ

Συνέχιστε ιδι σελ. 606.

Z'

Την επομένην έβδομάδα τό ώραιον πλοϊον της
Δουνκέρκης έπλεε προς την Σπιτζεβέργην.

Η Καρίνα επιβήσασα του πλοϊου δέν ήθελε κατά
πρώτον να δεχθή τό μέρος, ύπερ της είχον προο-
ρίσει, άλλ' επειδή και ό Βλονδών και ό Μαρσελ
επέμενον, ή μετριόφρων κόρη ύπεχώρησε και διε-
σκεύασε την νέαν της κατοικίαν μετά πολλής
χάριτος και φιλοκαλίας τη βοηθεία και του
Φρισκέ, δν εύγενώς ό Μαρσελ είχε θέσει υπό τάς
διαταγάς της. Ήτο αΐθριος ό ουρανός και άτά-
ραχος ή θάλασσα, σπάνιον πράγμα εις τάς βό-
ρεικας πελάγη.

Την πρωϊαν ή Καρίνα ήμενε κεκλεισμένη εν
τω κοιτωνίσκιω της, κατά την ώραν του προ-
γεύματος μετέβαινε εις τό έστικτόριον. Μετά
μεσημβρίαν περιεπάτει επί του καταστρώματος,
άνεγίνωσκεν ή εργάζετο μέχρι της ώρας του γεύ-
ματος. Οι ναύται έφέροντο μετ' εύλαθείας προς
αυτήν εκτός του Τρομπών, ό όποιος την παρε-
τήρει ενίοτε και πολλάς ύπονοίας εξέφραζε περι
των προϊσταμένων του. Έτίμων δέ πολύ και
τον γέροντα Λάξ, όστις μετά τσαούτης οικειό-
τητος συνδιελέγετο μετ' αυτών τό έσπέρας. Και
ή Καρίνα δέ ήγάπα τό έσπέρας να μένη επί του
καταστρώματος. "Ο δυτικός άνεμος, όστις έπνεεν
ελαφρώς, θα εφαινότο πολύ ψυχρός εις πασαν άλ-
λην γυναικα μεσημβρινωτέρον κλίματος, άλλ' ή
νεαρά κάτοικος του Χάμμερφεστ τον εύρισκε

πολύ ευχάριστον. Έπειτα ήτο τότε ή αρχή της
μαγικής του έτους ώρας, ήτις δωροφορεί τον
Βορρξν διά των φωτεινών εκείνων νυκτων ή μάλ-
λον διά των άνόκτων εκείνων ήμερών.

Οι επιβάται της Ρόζας Μαρίας έτέροποντο διερ-
χόμενοι τάς ώραιάς εκείνας νύκτας. Πάν πλοϊον
έχει την άριστοκρατικήν του μερίδα και τό δη-
μοτικόν του στοιχείον.

Μετά τό γεύμα, ό Λάξ, άνάπτων την πίπαν
του έπορεύετο προς τό όπισθεν μέρος του πλοϊου
και εκάθητο επί βαρελλου. Ήρχιζε τότε τάς
διηγήσεις του. Πάντες ήκουον μετά προσοχής, μηδέν
του Τρομπών εξαίρουμένου. Τούς εδιηγείτο περι
των τεράτων της Άρκτου, περι του μεγάλου ό-
φρεως των θαλασσών, περι του δράκοντος. Αϊφνης
πίπτει κατά γής ή πίπα του και συντριβεται.

α' Α! διάβολε, άνακράζει, ή ώραία πίπα, την
όποιαν με τόσην προσοχήν είχα φέρει από τό
Δουνκέρκ! την είχα μαυρίσει τόσον καλά!

Ο Φρισκέ, όστις είχε τελειώσει την ύπηρεσίαν
του, ετριγύριζε και αυτός και επεθύμει να άκούση,
άλλά δέν έτόλμα να καθίση.

Ηλησίασε, σκλάβε, τή φωνάζει στεντορεία
τη φωνή ό Τρομπών, πλησίασε και ένθυμήσου
ότι οι Τούρκοι λέγουσιν ότι άμα άκούση κανείς
πρέπει να ύπακούση. Καταίθα κάτω, ζεύρεις, εις
τό άρμάρι μου! πόσαις φοραίς θα έσκάλισες ίσως
εκει διά να με κλέψης, μαϊμού! καταίθα και φέ-
ρε μου μίαν πίπαν όπου έχω εκεί. Μην έγγιξής
τό ρούμι μου... άκουσ; διά τί σ' έφαγα. Σύρσ
και έλα γρήγορα.

Ο Φρισκέ ύπήκουσε τρομασμένος, παρέδωκε
την πίπαν και έφυγε φοβούμενος μη λάθη και
νέας διαταγάς. «Έλεγεσ λοιπόν, εξηκολούθησεν
ό Τρομπών άποτεινόμενος προς τον Λάξ, ότι ύ-
πάρχουν εις τάς θαλάσσας μας όφειδα, όπου δέν
τά βλέπει κανείς, ούτε εις τά δάση της Άμερικης».

— Και, έχει εν όφειδα ό βόρειος Όκαανός, ό-
που δέν ήμπορει να τά εγάλη πέρα μ' αυτό ούτε
ό βόας ούτε ό κραταλίας. Είναι δύο ή τρείς φο-
ραίς μακρότερο από μία φρεγάτα. Τό κεφάλι του
είνε σαν μία θάρσα, ή γλώσσά του λές κ' είναι
κάρβουνο άναμένο και τρέ...χει σαν τό άλογο.
Ένα μίλλι στο λεπτό πέρνει.

— Τόσινδες αυτό τό ζώο; ήρώτησεν ειρωνικώς
ό Τρομπών.

— Όχι, άπεκρίθη ελιγκρινός ό πιλότος, δέν
τόειδα ποτέ μου. Άλλά μου τό είπαν άνθρωποι
που τόειδαν. Τό λέγει και ένας δεσπότης εις την
Νορβηγία, ένας θεοσεβέστατος άνθρωπος.

— Άς έβλεπα εγώ ένα τέτοιο ναύλατες πώς
τό σκότωνα.

— Και άλλοι τέλεγον αυτά, άλλά ήμα τό-
ειδαν, να... τους πήγε, όπου φύγει φύγει. Αυ-
τό τό ζώο τό φοβούνται και τά ψάρια και τά
πουλιά άκόμη, που πετάνε και φεύγουνε. Και
που ν' άκούσης άκόμη διά τον κρακή. Άλλο

ζώο αυτό, χειρότερο, δ κρακίς. Είναι τόσο μεγάλο, όπου αν περάση ή μπαλίνα επάνω του δεν τή νοιώθει, όπως δεν νοιώθει το βόδι τή μοίγα. Μερικοί θαλασσινοί ενόμισαν μιὰ φορά πως είχαν ανακαλύψει ένα νέο νησί· επήγαγε λοιπόν και τή σημείωσαν και εις τή χάρτα. Και ποῦ νησί! ἦταν δ κρακίς ξαπλωμένος εις τή θάλασσα. Ἔχει και κέρατα δ κρακίς και μ' αυτά πιάνει τὰ καράβια.

Οἱ ἄλλοι ἤκουον, ἀν και ἀμφιβάλλοντες δλίγον, μετὰ προσοχῆς. Ἄλλ' ὁ Τρομπὼν σείων εἰρωνικῶς τὴν κεφαλὴν και καπνίζων,

— Καλὲ τί μὰς λὲς αὐτοῦ, εἶπε, γέρω μου! τί πράγματα εἶνε αὐτὰ όπου μὰς λὲς χωρὶς νὰ τὰ ἰδῆς. Ἄκουσε νὰ σοῦ εἰπῶ και ἐγὼ πράγματα όπου εἶδα. Εἶδα μία φρεγάτα ἀγγλικὴ με σαρνταβόο κανόνια, όπου ἐκυνηγοῦσε ένα καράβι, όπου ἔπαρνε μαύρους σκλάβους εις ταῖς Ἀντίλλαις. Τί κακὸ ἔκανε τὸ καράβι; δὲν μου λὲς; τίποτε. Νὰ, αὐτὸ εἶνε πρῶμα, ὄχι τὰ φεῖδια σου, γέρω μου.

Ἐφείλομεν ἐνταῦθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι πολλοὶ και σοφοὶ ἄνδρες ἐπίστρευσαν κατὰ τὸν περὶ τὸν αἰῶνα εις τὴν ὑπαρξίν του θαλασσίου ὕψους και τοῦ κρακίως. Πολλοὶ δὲ περιγραφαὶ αὐτῶν ἐγράφησαν και ὑπὸ φυσιοδιφῶν ἔτι.

Ἐν τῷ τοιαύτῳ διελέγετο ὁ Λάξ, ἡ κόρη του, εις τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ πλοίου σιγῆλῃ και σκεπτικῇ παρετήρει πότε μὲν τὸν οὐρανὸν, πότε δὲ τὴν θάλασσαν, ἦν μετὰ πολλῆς ταχύτητος ἠλλάσκονεν ἡ Ρόζα Μαρία.

— Μετὰ τῶς προσοχῆς παρατηρεῖτε τὸν οὐρανὸν! τῇ λέγει ὁ Μαρσέλ πλησιάζας, μήπως μετὰ τῶν μυριάδων ἀστέρων ζητεῖτε τὸ ἄστρον τὸ ἰδικόν σας;

— Πτωχὴ και ἀφανὴς κόρη, ὡς ἐγὼ, ἔχει τάχα ἄστρον; Μοὶ ἀρέσκει νὰ θαυμάζω τοῦ Μεγαλοδυναμίου τὰ κτίσματα ἐν ἀπάσῃ τῇ λαμπρότητί των και τῇ ἐπιβλητικῇ τῆς φύσεως ἡρμῆς. Τὰ ἄστρα μοὶ φαίνονται ὡς ὀφθαλμοὶ ἀγγέλων μετ' ἀγαθότητος παρατηρούντων τὴν ἡμετέραν γῆν. Ἐνίοτε μάλιστα μοὶ φαίνεται ὅτι ἀποσπᾶται ἀπ' αὐτῶν εὐεργετικὴ τις ἀκτίς και εἰσδύει εις τὴν καρδίαν μου. Τώρα δὲ, καθ' ἣν στιγμήν μοὶ ἀπετείνατε τὸν λόγον ἐν τῷ ἡμῶν δευθυσιμένῳ εις τὰς σκέψεις μου, ἐσυλλογίζομαι δύο στροφὰς γεωμετρικῆς τινος ἐλεγείας τὴν ὅποιαν εἰχόν ποτε ἀναγνώσει. Παριστᾷ ὁδοιπὸρον πορευόμενον μόνον ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐν ἀγνώστῳ χώρῳ και ἀποπλανόμενον· ἐν τῇ ἀβεβήτῳ πορείᾳ του, καταλαμβάνεται ὑπὸ τρόμου· ὕψονει πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματα και ἀνακράζει· «Μικρὰ μου χρυσὰ ἄστρα, εἰσθε πάντοτε ἀπομεμακρυσμένα ἀπ' ἐμοῦ και ὅμως ἀγαπᾶ νὰ σὰς βλέπω, και ὅμως ἔχω πίστιν εις σὰς!» Αἴφνης νομίζει ὅτι φωτίζεται ὁ δρόμος του και εις τὸν ψέθυρον τοῦ βίακος, εις τὸν ὄρον τῶν φύλων,

νομίζει ὅτι ἀκούει φωνὴν μυστηριώδη, τῶν ἄστρον τὴν φωνὴν, ἣτις τῷ ἀποκρίνεται· «Ὅχι, δὲν θὰ ἤσαι πάντοτε ἀπομεμακρυσμένα ἀπ' ἡμῶν και πολλαὶ σὲ ἔχομεν εις τὸν νοῦν μας».

— Ὁραιοτάτη ἰδέα, ὑπέλαθεν ὁ Μαρσέλ! Ἐρχεστε δίκαιον νὰ τὴν ἐνουμείσθε. Οἱ πρακτικοὶ λεγόμενοι ἄνθρωποι θὰ ὠνόμαζον τὰ τοιαῦτα φαντασιοπληξίας και οἱ σοφοὶ θὰ ἐγέλων με τὴν τοιαύτην προσωποποίησιν τῶν ἀστέρων ἀποδεικνύοντες διὰ θετικῶν ἀριθμῶν τὸ ὕψος και τὸν ὄγκον των. Ἄλλ' ἀρὰ γε ἡ ἐπιστήμη παρέχει ἀληθῶς εις ἡμᾶς μεγάλας ὑπηρεσίας ὅταν ἀπεκδύεται τὴν ἰδανικὴν αὐτῆς αἴγλην; Τὸ κατ' ἐμὲ πολλαὶς μετὰ πόθου ἀνεμνήσθη τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' οὓς δὲν ἐκόλυον τὴν παιδικὴν μου φαντασίαν οὔτε τῶν γεωλόγων τὰ συστήματα, οὔτε τῶν ἀστρονόμων οἱ ὑπολογισμοί. Ἡμεῖς εἴμεθα τολμηρότεροι τοῦ πρωτοπλάστου· δὲν ἀρκούμεθα εις τὸ νὰ ἐγγίσιμεν διὰ τῶν χειλέων τὸ ζῆλον τῆς γνώσεως, θέλομεν και νὰ τὸ ἀνατάμωμεν και πολλαὶς ἡ ἀνατομῆ μας ἀποβαίνει ματαία· ἐν τῷ μέσῳ ἀπειρῶν χαρτίων και βιβλίων δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὴν ἀλήθειαν.

Μεταξὺ τῶν παραδεισίων χρόνων και τῶν σημερινῶν, τῶν φιλοσοφικῶν, ὑπῆρξαν και ἄλλοι καθ' οὓς ἦτο εὐφανταστότερος και ἀφελέστερος ὁ ἄνθρωπος. Ἦτο τότε παιδίον και τὴν παιδικὴν του ἀθωότητα δὲν ἐπισκίατιζεν οὔτε ἡ ἀλαζονεία, οὔτε ἡ ἐπιστήμη. Τότε ἡ ἄρως τῷ ἐχρηστοδοτεῖ, τότε τὸν προσφύλαττεν ἀπὸ τοῦ κεραυνοῦ ἡ δάφνη και οἱ πολῦτιμοὶ λίθοι τῷ ἀπεκάλυπτον τὰ μυστήριά των. Σήμερον ἡ ἐπιστήμη ἐσχημάτισε κενὸν περὶ τὴν καρδίαν μας και τὸ κενὸν τὸ φοβεῖται ἡ φύσις, κατὰ τὸ λέγειν ἐνὸς φιλοσόφου. Σήμερον οὔτε νόμοι, οὔτε φαντάσματα, οὔτε γίγαντες, οὔτε πυγμαῖοι, οὔτε ποιήσεις...

— Πόσον ἠδύνομαι ἀκούουσα ὑμᾶς νὰ ὁμιλήτε τοιαυτοτρόπως! διέκοψε λέγουσα ἡ Καρίνα. Πόσον ἐπιτυχῶς ἐξηγεῖτε τὰς ἰδέας μου και πόσον καταλλήλως ἀποκρίνεσθε εις τὰς ἀπορίας μου. Μάθετε ὅμως ὅτι ἡ ποιησις ἐκείνη, ἡς ὠρνεῖται τὴν ἀπόλειαν, ὑπάρχει, ὑπάρχει εις τὰς ἡμετέρας ἀρκτικὰς χώρας. Τὴν διέσωσαν οἱ χωρικοὶ τῆς Σουηδίας, τῆς Νορβηγίας και τῆς Δανίας. Ἐχομεν ἀκόμη τὰς μαγείας και τὰ θαύματα. Ζῶσιν εις τὰς πεδιάδας μας αἱ ἔλφαι με τὸ γελαστόν των πρόσωπον, με τὸ ἐλαφρόν των σῶμα και χορεύουσι περὶ τὰ χλωρὰ χόρτα και ὑφαίνουσι τὰ ἐνδύματά των με ἀκτίνιας τῆς σελήνης. Εἰς τὰ ὄρημας ὑπάρχουσι πυγμαῖοι, οἵτινες ὑπὸ τοῦς ἀδερμαντίνους θέλους των κατεργάζονται τὰ πολῦτιμα μέταλλα. Ἐντὸς τῶν οἰκιῶν μας ὑπάρχουσι μικρὰ τινὰ και ἀγαθὰ σκυμμένα, τὰ ὅποια ἄλλο δὲν ζητοῦσι παρ' ἄλλας σταγόνας γάλακτος. Αἱ λίμναι μας ἔχουσι τοῦς στροιμάτους με τὴν ἀργυρᾶν των ἔρπαν και τὰ βάρη των θαλασσῶν μας τοῦς μερμαίτους...

— Ὅποια μυθολογία! διέκοψεν εἰπόνδ Μαρσέλ· και πιστεύετε εις αὐτήν;

— Βεβαίωτατα πιστεύω.

— Εἰσθε λοιπὸν εἰδωλολάτρεις;

— Ἄπ' ἐναντίας, εἶμαι και ἐπιθυμῶ νὰ ἦμαι πιστοτάτη εις τὴν ἀγίαν ἡμῶν Ὁρησκίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ ν' ἀρέσκωμαι εις τοὺς μύθους τοῦτους, τῶν ὁποίων τὴν ἐξαφάνισιν και σεις ὁ ἴδιος πρὸ μικροῦ ἐβρηνεῖτε. Μήπως δὲν δύνανται οὔτοι νὰ συμβαδίζωσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας; Ὅταν ἦσθε παιδίον δὲν σὰς ἤρεσκον τάχα τὰ παραμύθια; Και ταῦτοχρόνως δὲν ἐκάμνετε πρῶτῃ και ἐσπέρας εὐλαβέστατα τὴν προσευχὴν σας εις τὰ γόνατα τῆς μητρὸς σας; Ταύτην τὴν παιδικὴν ἀθωότητα και ἀφελειαν ἐπεθύμου νὰ διατηρῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν ἐπὶ μακρὸν οἱ ἄνθρωποι.

— Τί ὠραία διδασκαλία! ἀνεφώνησεν ὁ Μαρσέλ προσπαθὼν νὰ δώσῃ τόνον ἀστείότητος εις τὴν φωνὴν του. Ἄλλ' οἱ λόγοι και ἡ φωνὴ τῆς Καρίνας ἐπροξένουν εις αὐτὸν αἰσθησιν, ἦν δὲν ἠδύνατο νὰ κατασταίλῃ, και προσήλωσεν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς του μετ' ἀσυνήθους ἐκφράσεως. Ἡ νέα κόρη συνήτησε τὸ βλέμμα του, ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐπειτα τῷ εἶπε ὅτι ἦσθάνετο ψύχραν και κατέβη εις τὸν κοιτωνίσκον του.

Ὁ ὑποπλοίαρχος ἔμεινεν ἀκίνητος και σκεπτικῶς εις τὴν θέσιν του.

— Δὲν καπνίζεις, ἀγαπητὲ Μαρσέλ, τῷ ἐφώνησεν αἴφνης ὁ Βλονδῶ, ὅς τις περιδιάβαζε κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

— Εὐχαρίστως.

— Ἔλα λοιπὸν, φίλε μου, διότι μετὰ τὸ φαγητὸν δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ναυτικὸν μεγαλητέρα εὐχαρίστησις τοῦ καπνίσματος.

II'

Ὁ ὕδατος ἄλλοῦ ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου δύνεται καλλίτερον νὰ δοκιμασθῇ, ὅσον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πλοῦ ἰστοφόρου πλοίου, μάλιστα δὲ εις ἐκεῖνα τὰ πελάγη, ἐνθα εὐμεταβλητότατοι εἶνε οἱ ἄνεμοι και ἡ θάλασσα πολὺ σκληρὰ, κατὰ τὸ λέγειν τῶν ναυτικῶν. Ἐκεῖ αἱ βραδύτητες τῆς θαλασσοπλοίας, τὰς ὁποίας ἐπιφέρουσι πότε μὲν τὰ βέματα, πότε δὲ οἱ ἄνεμοι οἱ ἐναντίοι, ἐξάπτουσι τὰς ἐπιθυμίας και φέρουσιν εις ἀπελπισμὸν τὴν ὑπομονήν. Αἱ βίαιαι τοῦ καιροῦ μεταβολαί, ἡ βροχὴ, ἡ τρικυμία, ἡ κόπωση και ἡ στέρησις διαθέτουσι λίαν δυσάρεστως τὴν ψυχὴν. Πρόσθετες εις πάντα ταῦτα τὴν ἀφορητὸν ἐκείνην ἀγκυλωσίαν, ἀφ' ἧς δὲν δύναται νὰ λυτρώσῃ τὸν πλόοντα εἰμὴ ὁ λιμὴν. Βλέπει τις ἐνόπιόν του εις τὸ πλοῖον καθ' ἡμέραν τὰ αὐτὰ πρόσωπα και ἀναγκάζεται ἐκὼν ἄκων νὰ συναστρέφῃται και μετ' ἐκείνων ἀκόμη, οἵτινες διεναστρέφῃται τὴν ἀποστροφήν του. Ὅθεν μίση και πάθη ζωηρά.

Ἄφ' ὅτου εἶχον ἀποπλεύσει ἐκ Χάμπερφεστ ἡ Καρίνα δὲν εἶχεν ἰδεῖ τρικυμίαν. Ὁ καιρὸς ἦτο λαμπρὸς και ἡ θάλασσα γαληνεαία. Και ὅμως μετὰ τινὰς ἡμέρας πλοῦ εὐκόλον ἦτο νὰ διῖδῃ τις ὅτι ἡ κόρη αὐτὴ θὰ ἠδύνατο μετ' ὑπομονῆς νὰ ὑποφέρῃ οἰονόηποτε δυσάρεστον. Ἡ εἰλικρινὴς και ἄδολος μετριοφροσύνη τῆς τὴν προεφύλαττεν ἀπὸ πάσης ἀπαιτήσεως, ἦν γενεῆ συνήθως ἡ ἀλαζονεία. Ἦτο τόσον ἀθάνα, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ διατεθῇ τις ὑπόπτως πρὸς αὐτήν. Ἐλπισμένοι εὐκολώτατα ἐαυτήν και δὲν ἐφρόντιζεν εἰμὴ περὶ τῶν ἄλλων. Τάχιστα οἱ ναῦται ἀνεγνώρισαν τὰ προτερήματά της και αὐτὸς δὲ ὁ Τρομπὼν ἐνίοτε συνεκινεῖτο. Ὁ Φρισκὲ τὴν ὑπηρετεῖ μετὰ προθυμίας. Ὁ Βλονδῶ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἤρνετο νὰ τὴν παραλάβῃ μετ' ἐαυτοῦ, εὐχαρίσταιτο τώρα βλέπων αὐτὴν ἐν τῷ πλοίῳ· ἤρχιζε μάλιστα νὰ σκέπτεται ὅτι ὅσον τελεία και ἄν ἦτο ἡ Ρόζα Μαρία, ὑπῆρχον και ἄλλαι γυναῖκες δυνάμεναι νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτήν.

Τὸν Μαρσέλ τὸν ἤλκυεν δεημέριαι πλειότερον ἢ νεαρὰ Σουηδῆ. Τὸ πρῶτῃ μετ' ἀνυπομονησίας περιέμενε νὰ τὴν ἰδῇ ἐξερχομένην τοῦ κοιτωνίσκου της. Τὴν περιποιεῖτο ὅσον ἠδύνατο, εὐχαρίστως διέμενε παρ' αὐτῆ, και τὸ ἐσπέρας, ὅτε ἡ κόρη ἀπεσύρετο, ἐνόμιζεν ὅτι ἀκτίς φωτὸς τῷ εἶχεν ἀφαιρεθῆ.

Ἄλλὰ και ἡ Καρίνα ἰδιαιτέραν ἐμπιστοσύνην ἀπεδείκνυε πρὸς τὸν ὑποπλοίαρχον. Συνεκινου αὐτὴν τὰ δείγματα τοῦ σεβασμοῦ και τῆς φροντίδος τοῦ Μαρσέλ και τὴν εὐχαρίσται ἡ συναναστροφή του.

Καθὼς δὲ εἶπομεν ὅτι ὁ ἐν θαλάσῃ ἕλος τείνει φυσικὰ εις τὸ νὰ ἐξάπτῃ ἐνίοτε τὰ ἀμοιβαία πάθη τῶν ἀνθρώπων, οὕτω δυνάμεθα τώρα νὰ προσθέσωμεν ὅτι συντελεῖ οὗτος και εις τὸ νὰ γεννηθῇ πολλαὶς ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια.

Ἄλλοτε μὲν ἐπὶ πολλὰς ὥρας καθήμενοι πλησίον ἀλλήλων διελέγοντο ὁ Μαρσέλ και ἡ Καρίνα, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπεριδόμενοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ πλοίου σιγῆλοι παρετήρουσαν τὸν οὐρανὸν και τὴν θάλασσαν, τὸ ἀχανὲς διάστημα, τὸ ὅποιον ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ αὐτῆς πορείᾳ διέτρεχεν ἡ Ρόζα Μαρία.

Εἰς τὰ βόρεια πελάγη δὲν εὐρίσκει τις οὔτε τὴν μαγικὴν λαμπρότητα οὔτε τὴν ζωηρότητα τὴν διαγελλοσαν τῶν θαλασσῶν τῶν παρὰ τοῦς τροπικούς. Τὸ πλοῖον δὲν αὐλακόνει φωσφορίζοντα κύματα οὔτε παραμερίζει μυριάδας ζωαρίων, ἅτινα λαμπυρίζουσιν ὡς ἀστέρες ἢ ὡς λοφίσκοι φωτεινοί. Ὁ ὀφθαλμὸς δὲν διαβλέπει τὰ βάρη οὔτε διακρίνει τὰ πολυχρώμα ἐκεῖνα και λαμπρὰ θαλάσσια ὄντα τῶν τροπικῶν, οὔτε νήσους κυμαινομένα παρατηρεῖ τις και ἀειθαλεῖς, τὴν φυσικὴν λέγω ἐκείνην θάλασσαν, ἣτις εἶναι μιὰ ἐκ τῶν περιεργότερων τοῦ Κόλμβου ἀνακαλύψεων και ἣτις διετήρησε τὴ

νομα, ὅπερ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν οἱ Ἴσπανοὶ, καλουμένη θάλασσα τῆς Σαργάσσης. Εἰς τὰ πελάγη ἐκεῖνα τέλος δὲν ὑπάρχει τὸ θερμὸν φῶς, ὅπερ πανταχοῦ διαχέει λάμπων ὁ ἥλιος, ἢ ἀκτινοβολήσας ἐκεῖνη τῶν κυμάτων καὶ τῶν πορφυροχρῶν νεφῶν, οὔτε ἡ λευκοτάτη ἐκεῖνη τοῦ ὀρίζοντος χροιά, ἢ συνάπτουσα ὡς ἀργυροῦς δακτύλιος τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ πελάγους πρὸς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὰ πελάγη τῆς Ἄρκτου τὰ πάντα εἶνε βαρέα, σκοτεινά καὶ ἐνίοτε φοβερά. Καὶ ὅμως ἀφθονος εἶνε καὶ ἐκεῖ ζωϊκότης. Ἡ θολὴς βυθισθεῖσα εἰς βάθος ἐξ ἑκατῶν ποδῶν ἀνέστυρεν ἄπειρα ζῴα καὶ οἱ πάγοι τῆς Σπιτζεβέργης ἐγκλείουσιν ὄντα γιγάντια. Ἀλλὰ πέραν τοῦ Βορείου Ἀρκτοῦρου δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη κατοικία, δύναται δὲ τις ἐβδομάδας καὶ μῆνας ὄλους ἐκεῖ νὰ πλέη χωρὶς νὰ συναντήσῃ πλοῖον ἕλλο. Ἐρημος ἐκεῖ, ἔρημος ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐνθα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος ὁ ναύτης ἀναλογιζόμενος τὴν σμικρότητά του δύναται ταπεινῶς ν' ἀναφωνήσῃ ὡς ὁ ταπεινὸς ἀλιεὺς τῆς Βρεττανίας: «Βοήθησόν μοι, Κύριε, διότι εἶνε πολλὸ μικρὸν τὸ πλοῖαρίόν μου καὶ τὸ πέλαγος ἄπειρον!»

Ἡ Καρίνα καὶ ὁ Μαρσέλ ἐθεώρητο τὸ θέαμα τοῦτο, πότε μὲν ἐκθαμβοί, πότε δὲ μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως, καὶ συχνὰ τότε, χωρὶς νὰ ὀμιλῶσιν, ἐνόουν ὅτι ἐσκέπτοντο καὶ οἱ δύο τὰ αὐτά. Ἐνίοτε πάλιν ὁ ὑποπλοίαρχος ἀνεγίνωσκε πρὸς τὴν κόρην ἐκλέγων τὰ κατάλληλα μέρη, τὰ ὅποια ἐνόμιζεν ὅτι ὑὰ τὴν ἐνδιέφερον πλεόπερον. Τὰ συνήθη του ἀναγνώσματα ἦσαν ἡ ἐξ ἱστορικῶν βιβλίων ἢ ἐκ περιηγήσεων ἢ ποιημάτων. Ἡ Καρίνα τὸν ἤκουε μετὰ προσοχῆς. Ἄν τὴν ἔβλεπε κεκλιμένην πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἔχουσα τεταμένον τὸ σὺς καὶ τὴν διάνοιαν, ὑὰ ἐνόμιζε, ὅτι βλέπεις πτηνὸν κεκλιμένον εἰς τῆς φωλαῆς του τὸ χεῖλος καὶ ἀναπνεῖν τὴν γλυκύτητα τοῦ ὁρασεροῦ ἀέρος ἢ τοῦ δάσους τὰ ἀρώματα.

Πόσον ἀφελίμος εἶνε ἡ ἀνάγνωσις, ἐννοῶ τῶν καλῶν βιβλίων! Τίποτε δὲν χάνεται εἰς τὸν κόσμον αὐτόν' ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ᾖ ἔχει ὀρισμένην τὴν θέσιν του ἐν τῷ μεγάλῳ κατασκευάσματι Ἐκείνου, ὅστις βίπτει βλέμμα εὐμενὲς καὶ ἐπὶ τὴν κέδρον τοῦ Λιβάνου καὶ ἐπὶ τὴν ὕσσωπον. Ἡ σταγὼν τοῦ ὕδατος, ἣτις στάζει διὰ τῆς στέγης τῆς καλύβης, προστίθεται εἰς ἄλλας σταγόνας, αἵτινες ὑὰ ἀξήσῃσι τὸ βυάκιον. Οὕτω καὶ τοῦ συγγραφέως τὸ ἔργον πολλάκις μακρὰν, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν ᾖ, δύναται νὰ διεγείρῃ γλυκεῖαν συγκίνησιν, νὰ παρηγορήσῃ τεθλιμμένην καρδίαν!

Ἡ Καρίνα ὅμως, ἂν καὶ πολὺ ἠρέσκετο εἰς τὰ γαλλικὰ βιβλία καὶ τὴν γαλλικὴν φιλολογοίαν, ἦν πολὺ ἡγάπα, δὲν ἔπαυεν ἐπαινοῦσα τὰ σουηδικά. «Κρίμ, εἶπεν ἡμέραν τινα πρὸς τὸν Μαρσέλ, νὰ μὴ ἤξεύρητε τὴν γλῶσσάν μου' ὅτι ἀ-

νεγινώσκωμεν ὁμοῦ τοὺς ποιητάς, οὗς ἀγαπῶ καὶ ὧν δὲν δύναμαι νὰ σῶς μεταφράσω τὸ κάλλος. Ἐπιτετα δὲ αἴφνης κροτοῦσα τὰς χεῖρας ἀνέκραξε μετὰ παιδικῆς χαρᾶς:

—Νὰ μάθητε σουηδικά.

—Τὸ ἐπεθύμουν, ἀπήντησεν ὁ Μαρσέλ, ἀλλὰ ὅτι ᾖνε δύσκολα.

—Καθόλου, ἀφ' οὐμάλιστα ἤξεύρετε ἀγγλικά καὶ, νομίζω, ὀλίγα γερμανικά. Αἱ δύο αὐταὶ γλῶσσαι ὁμῶς βοηθήσουσιν νὰ μάθητε τὴν γλῶσσαν τῆς ἀγαπητῆς μου πατρίδος καὶ ὅτι ἴδητε τί ὠραία γλῶσσα! Εἶνε γλῶσσα τῆς τιμῆς καὶ τῶν ἠρώων' καθὼς λέγει ὁ ποιητὴς μας Τέγνερ, ἡχεῖ ὡς ὁ δρεῖχαλκος καὶ λάμπει ὡς ὁ ἥλιος.

—Σὰς ἤκουσα πολλάκις ὀμιλοῦσαν σουηδιστὶ μετὰ τοῦ πατρός σας καὶ ἀληθῶς μοι ἐνεποίησεν αἰσθηθῆναι ἡ ἀρμονία τῆς γλώσσης σας. Ἐπειτα ἔχω πολλὴν εὐκολίαν εἰς τὸ νὰ μαθῶ ξένας γλώσσας. Οὐδέποτε ἐπεθύμησα νὰ εἶχον ὅλα τὰ ἔθνη μίαν γλῶσσαν, ὡς δὲν ἐπεθύμησα νὰ εἶχον τὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ ἔφερον τὸν αὐτὸν καρπὸν ὅλα τὰ δένδρα.

—Καὶ ὅμως, ὑπέλαβεν ἡ Καρίνα, ὅτι ἦτο ὠραῖον νὰ ὀμιλοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν.

—Διὰ τὸ ἐμπόριον ὅτι ἦτο ὠραῖον βεβαίως, ὡς καὶ διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ βίου καὶ διὰ τὴν διὰδοσιν πρακτικῶν γνώσεων' ἐπιβλαβέστατον ὅμως διὰ τὴν διάκρισιν τῶν ἐθνικῶν χαρακτήρων! Διότι, παρατηρήσατε, ἂν ὅπως τώρα φαίνεται ἀποδοδειγμένον, ὅλοι τῆς Εὐρώπης αἱ γλῶσσαι ἔχουσι κοινὴν ἀρχήν, εἶνε ὅλα δὴ κλάδοι φυέντες ἐκ τῶν μονοσυλλαβικῶν γλωσσῶν τῶν Ἰνδιῶν, αὐταὶ διασπαρείσασαι διμορφώθησαν ὄχι μόνον σύμφωνα πρὸς τὰ ἦθη τῶν διαφόρων λαῶν, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα, ὅπερ οὗτοι κατοικοῦσι. Εἰς τὴν Ἄρκτον εὐρίσκομεν γλῶσσας ἀνδρακιωτέρας, πολὺ τονισμένας, σύμφωνα λαρυγγοπρόφερα, τὰ ὅποια κατὰ τὸν σοφὸν φιλόλογον Αἰ. Μιστράν εἶνε τὰ ὅστα τῶν γλωσσῶν. Εἰς τὴν Μεσημβρίαν ἀπαλὰ φωνήεντα καὶ πολλὴν εὐλυγισίαν. Αἱ γλῶσσαι τῶν βορείων ἐθνῶν εἶνε ὡς νὰ ἔγιναν ἐπίτηδες διὰ τὰ κλίματα ἐκεῖνα, διὰ τοὺς μηχανοὺς τῶν κυμάτων, διὰ τὰς τρικυμίας, αἰτῶν μεσημβρινῶν διὰ τοὺς ἔρωτας, διὰ τὰ φεγμάτια, διὰ τὸν ὑπὸ τὰς ἠνθισμένας πορτοκαλέας ψύθρον. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἔχει πολλὴν σχέσιν πρὸς τὴν ὕλην διαμόρφωσιν τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν ἔθνους, ἐπιδρᾷ μάλιστα καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας. Οὕτω γ. γ. διὰ τὰ γράψω ἐπιστολὴν θετικὴν καὶ ἀκριβῆ ὑὰ μετεχειριζόμεν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, διὰ τὰ περιγράφω μίαν τοποθεσίαν τὴν ἀγγλικὴν, διὰ τὴν ἐλεγεῖαν τὴν γερμανικὴν, δι' ἐν ἱσποτικῶν ἔσσημα τὴν ἰσπανικὴν καὶ δι' ἐν ἐρωτικῶν ἔσσημα τὴν ἰταλικὴν.

—Ἄ! κύριε, δὲν ἤξεύρετε σουηδικά. Ἡ σουηδικὴ γλῶσσα συνεννοεῖ ὅλα αὐτὰ τὰ προτερήματα. Προσπαθήσατε νὰ τὴν μάθητε.

—Ἀλλὰ πῶς;

—Πῶς; ὀλιγόποτε! Ἐχω εἶδῃ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα βιβλία, χρειάζεται δὲ ἐπιμέλεια καὶ ὑπακοή, κύριε.

—Δέχομαι λοιπὸν καὶ σὰς διαβεβαίω ὅτι οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ μαθητὴς εὐπειθέστερος.

Ἡ διδασκαλία ἤρχισεν αὐθημερόν. Ὁ ὑποπλοίαρχος καθήμενος παρὰ τῇ Καρίνῃ ἤκουε μετὰ προσοχῆς τὰ μαθήματά της καὶ εἰδείνυεν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπακοὴν παραδειγματικὴν.

Ἐπίσιν γλυκὺ εἶνε, λέγει ὁ Βόρην, νὰ μαθῶν τὴν μίαν ξένην γλῶσσαν ἀπὸ τῶν χειλέων καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γυναικὸς, ὅταν νέα εἶνε ἢ διδάσκουσα, νέος καὶ ὁ μαθητὴς».

Καὶ ἦτο νέα καὶ ὠραία ἡ παραδίδουσα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῆς *Ρόζας Μαρίας* τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν σύνταξιν τῆς μητρικῆς τῆς γλώσσης, νέος καὶ ὁ δι' ἐν ἐγίνετο ἡ διδασκαλία. Ἡπόρει καὶ αὐτὸς πῶς ἐφαίνοντο εἰς αὐτὸν τόσον γλυκεῖαι αἱ ὄραι τοῦ μαθήματος, πῶς τόσον διαυγῆς ἦτο ἡ σουηδικὴ γραμματικὴ καὶ πῶς τόσον μελωδικὴ ἡ γλῶσσα τῆς Καρίνας.

Ὁ Βλανδῶ τὸν παρετήρη ἐνίοτε καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, κατὰ τὴν παλαιάν του συνήθειαν, τὴν ἰσπανικὴν παροιμίαν: *De perquona centella gran hoguera*, δηλαδή ἡπὸ μικροῦ σπιθίηρος μέγα πῦρ.

XAVIER MARNIER
Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἐπειτὰ συνέχισεν.

Ἡ προκειμένη σύντομος γεωγραφία τῆς Σερβίας συντάχθη ἐπὶ τῆς βάσει τοῦ περὶ Σέρβων καὶ Σερβίας συγγράμματος τοῦ Ἀγγλοῦ Δοντῆν, ὅπερ ὁ Γερμανὸς Quoilh, ἱερεὺς τῆς ἐν Βελιγραδίῳ γερμανικῆς εὐαγγελ. κοινότητος ἐπεξεργασθεὶς ἐπὶ νέων πηγῶν καὶ νέων ἔρευνῶν τῆς χώρας, ἐξέδωκε γερμανιστὶ ἐκ νέου ἐν Βερολίνῳ τῷ 1865 ὑπὸ τὸν ἑξῆς τίτλον: *Serbien und die Serben von Roy. W. Donjon M. A. — Nach amtlichen Quellen und eigenen Untersuchungen u. s. l.* (Ὅμοι δὲ αἱ εἰσημειωμέναι πολιτισιογραφικαὶ εἰδήσεις τοῦ ἔτους 1875, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἰσχυρῶν εἰρήθησαν ἐκ τῶν σημειώσεων Ἑλλήνων λοχαγῶν τοῦ ποροβολικῆς, πρὸ μικροῦ ἐπισκεψθέντος τὴν Σερβίαν καὶ χορηγήσαντος αὐτῆς προθύμως πᾶν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἱστίας.)

Εἰς τὴν προκειμένην μελέτην εἴχομεν ὁμῶς ὅσον ἑστῆσαν στρατιωτικὴν χάρτην τοῦ Γεωγραφικοῦ Στρ. Ἰνστιτούτου τῆς Δυστρίας (τοῦ 1876).

Α. ΜΠΑΠΑΡΑΚΗΣ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἡ σημερινὴ ἡγεμονία τῆς Σερβίας δὲν περιλαμβάνει ὅλας τὰς χώρας, τὰς κατοικουμένας ὑπὸ τῆς φυλῆς τῶν Σέρβων, οὐδ' ἔχει τὴν ἑκτασιν καὶ τὰ ὅρια τοῦ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑπάρξαντος σερβικοῦ κράτους, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, ἐξετέλειτο ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, περιελάειον τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, Βοσνίαν, Ῥαγούζαν, καὶ μέρος τῆς Ῥωμανίας, Βουλγαρίας, Δαματίας καὶ

Κροατίας. Ἐν ταῖς χώραις δὲ ταύταις κείνται καὶ τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ οἱ τάφοι τῶν πρώτων βασιλέων καὶ ἠρώων τῆς Σερβίας.

Ἡ Σερβία ὡς ἔχει τὰ νῦν εἶναι σμικρὰ τὴν ἑκτασιν' κειμένη μετὰξὺ τῆς 43° καὶ 45° Β. πλάτους καὶ μετὰξὺ τῆς 17° καὶ 20° 10' Ἄν. μήκους ἔχει ὄρια πρὸς Β. τὰς μεσημβρινὰς ὄχθας τοῦ Σαῦου καὶ τοῦ Δουνάβεως, τὰς πρὸς τὴν Σλαβονίαν καὶ τὸ Βανάτ' πρὸς Δ. τὴν Βοσνίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας διαχωρίζει αὐτὴν ὁ Δρῖνος, ὁ ὁποῖος πηγάζων ἀπὸ τῶν ὄρεων τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἐρζεγοβίνης καὶ βίων πρὸς Β. ἐκβάλλει παρὰ τὴν Μιτροβίτσαν εἰς τὸν Σαῦον' πρὸς Ἄν. τὴν Βλαχίαν καὶ Βουλγαρίαν, ἀφ' ὧν διαχωρίζεται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Τιμὸν καὶ πρὸς Ν. τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν ἀρχαίαν Σερβίαν. Ἐκ τῶν συνόρων τούτων φυσικὰ εἶναι τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ, τὰ μεσημβρινὰ δὲ καὶ μέρος τῶν ἀνατολικῶν εἶναι κακῶς διακεχωραγμένα, οὐδὲν παρέχοντα φυσικὴν ἀμυντήριον κατὰ τῆς Τουρκίας.

Ἡ ἑκτασις τῆς Σερβίας ἀπὸ Ἄν. πρὸς Δ. κατὰ τὸ πλατύτερον αὐτῆς μέρος εἶναι 44 γεωγρ. μιλίων, ἀπὸ τῆς βορείας δ' αὐτῆς βάσεως μέχρι τοῦ ἀκροτάτου σημείου πρὸς μεσημβρίαν 26 μιλ. Τὸ ὅλον δ' ἐμβαδὸν τῆς χώρας συνίσταται ἐξ 791 τετραγωνικῶν γεωγρ. μιλίων.

Οἱ σημαντικότεροι τῶν ποταμῶν τῆς Σερβίας εἶναι ὁ Δούναβις καὶ ὁ Σαῦος. Ἐκ τῶν Μ. ὀρίων πηγάζει ὁ σερβικὸς Μοράβας, ὁ ὁποῖος διαρρέων τὰς πόλεις Οὐσίτζαν καὶ Τσατσάκ δεχεται ἐκ μεσημβρίας τὰ ὕδατα τοῦ Ἰδάρ καὶ ἐνοόμενος παρὰ τὸ Κρούσεβατς μετὰ τοῦ βουλγαρικοῦ Μοράβα, στρέφεται εἰς τὰς βορρᾶν διχοτομῶν τὴν Σερβίαν εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη, Ἄνω καὶ Κάτω Σερβίαν' ἐκβάλλει δὲ εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τὴν Σεμένδριαν. Εἰς τὸν Μοράβαν χύνονται ἕτεροι ποταμοί, ὧν κυριώτερος ἡ Γλασσενίτσα καὶ ἡ Ρεσσάβα. Πλὴν τούτων δὲ εἰς τὸν Δούναβιν ἐυχέει ἡ Μλίβα ἐξ Ἄν. τῆς Σερβίας, ἀρδεύουσα μίαν τῶν θαλλωπέτρων κατὰ τὸ ἔαρ κοιλάδων τῆς Σερβίας. Αἱ πηγαὶ τῆς Μλίβα ὁμοιάζουσι πρὸς ἀρτεσιανὸν φέαρ διαμέτρου 40 ποδῶν. Ἐτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Πέκ, οὐτινος τὰ ὕδατα παρασύρουσι φάμιμον χρυσοῦν, καὶ ὁ Γεμόκ' πρὸς Δ. δὲ βέει ἡ Κολοβάρια ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Σαῦον καὶ ὁ Ζαδάρ εἰς τὸν Δρῖνον.

Ἡ χώρα τῆς Σερβίας ἔχει ἀφθονίαν ὑδάτων' πλὴν δὲ τῶν φυσικῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων, διετέμενται καὶ ὑπὸ τεχνικῶν ὕδραγωγείων Ῥωματικῆς κατασκευῆς, δι' ὧν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πάλαι ἠρδεον τὰς πόρρω τῶν ποταμῶν κειμένας γαίας. Οἱ περὶ τοὺς ποταμοὺς λόφοι καὶ τὰ ὄρη εἶναι κατάφυτοι καὶ καρποφόροι, καὶ πλήρεις βοσκημάτων.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας συνίστανται μᾶλλον ἐκ πληθύος μεμονωμένων κωνικῶν ὄρεων ὑψομένων ἐκ τῶν πεδιάδων καὶ ἐξ ἀνωμάτων συμπλεγμάτων λόφων, ἢ ἐξ ὑψηλῶν ὄρεων. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Σερβίας Κοπάοικ δὲν ὑπερτερεῖ τὸ ὕψος τῶν 2000 μέτρων· οὐχ ἦττον δὲ παριστᾷ ἢ χώρα τὰς ἀγρίας ὄψεις ὄρειων τόπων καὶ μάλιστα πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βοσνίας. Οὐ μακρὰν τῶν Βουλγαρικῶν ὄρων πρὸς Ἄν. τὰ Καρπάθια ὄρη διασταυροῦντα ἐντεῦθεν τῆς Οὐγγαρίας τὸν Δούναβιν καὶ σχηματίζοντα διὰ τῶν ἀποτόμων καὶ καταπερῶν αὐτοῦ δρχῶν τὴν καλουμένην Σιδηρᾶν πύλιν τοῦ Δουνάβεως, διαμερίζονται ἐπὶ τῆς σερβικῆς δρχῆς εἰς πολλὰς σειρὰς ὄρων διατεταγμένων ἐν τῷ νομῷ τοῦ Ποσάρεβατς. Τὸ ὄρεινόν τοῦτο σύστημα παρέχει μὲν εἰς τὴν χώραν μεγίστην γραφικὴν χάριν, διασπᾷ ὅμως αὐτὴν καὶ καλίστῃ ἔβατον.

Οἱ λόφοι καὶ τὰ ὄρη ἐν τισὶ τόποις καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν, τὸ πλεῖστον ὄρων, δ-ξυῶν, βουμελιῶν (κ. μελιῶν)· ἐνθα δὲ ταῦτα εἶναι ἐξηφανισμένα αἱ κλιτύες τῶν λόφων εἶναι καταπράσινοι ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ σιτοφόρων ἀγρῶν.

Ἡ φυσικὴ βλάστησις ἐν Σερβίᾳ παριστᾷ ἰδιάζοντι φαινόμενον· διότι καίπερ τῆς χώρας κειμένης ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τῆς Ἄνω Ἰταλίας, ἢ βλάστησις ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς μέσης Γερμανίας, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἀνατολικωτέρας αὐτῆς θέσεως, τὸ δὲ διότι ὁ Αἴμος κεῖται μεσημβρινώτερον, ὥστε πνέουσιν ἰσχυρώτεροι οἱ δριμύεις βόρειοι ἀνεμοί, ἢ οἱ πραεῖς μεσημβρινοὶ κωλύμενοι ὑπὸ τοῦ Αἴμου. Ἐπὶ τῶν ὄρων τῶν δασῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ὑπαίθρων μερῶν ἀπαντᾷ τις ἀφθονία χαμαικερασεῶν καὶ βάτων· τὸ δὲ λυκρὸν ἔδαφος βραχυδῶν τινῶν καὶ ἀποτόμων μερῶν βλέπει κεκαλυμμένον ὑπὸ μυρτίλων. Τὰ ἄγρια φυτὰ καὶ τὰ ἄγρια ἄνθη, τὰ ἐνταῦθα φυόμενα, ὁμοιάζουσι τὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τούτων ἴον τὸ εὖσομον, τὸ κοινὸν λευκάνθεμον, ἴον τὸ τρίχρουν, τὸ εὐφώριον, τὸ κυλάμινον, ἢ μουσιωτὶς (μὴ μὲ λησμονῆς) αἱ βερονίκαι, πολλὰ εἶδη τῶν ὄρχιδιδῶν, ἄγρια σκόροδα, κολχικὸν, λυχνίς καθαυαίζουσι τοὺς ἀγρούς. Αἱ αἰμασιαι τῶν ὄρων καλύπτονται ὑπὸ λουισιερῶν, ὑπὸ κληματίδων, ὑπὸ ἀγρίων λυκίσκων καὶ ἀμπέλων, περιφράσσονται δὲ ὑπὸ γονατοθάμων, βάτων, τῆς ἀκανθώδους προύμνης καὶ τῆς κραταίγου. Ἡ ἀγρία ἀπηδέα, ἢ κερασεῖα, ἢ κοκκυμηλέα καὶ ἢ κηλέα ἐνταῦθα εὐδοκιμοῦσιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς δάσεσιν οἱ κύτισοι παρὰ τὰς ἑσθῆς, καὶ αἱ σύριγγες (κ. πασχαλέαι) ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν λόφων· περὶ δὲ τὸν Δρῖνον φέρονται ἐλόκληρα δάση ἀγρίων κερυῶν καὶ μωρεῶν.

Ἐκ τῶν ἀμπελώνων τῆς Σεμενδοῖας, τοῦ Ποσάρεβατς, τοῦ Νεγοτίν καὶ τῆς Ραβανίτζας

παράγεται κάλλιστος οἶνος. Ἡ ἄμπελος δὲ εἰσῆχθη εἰς Σερβίαν ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῶν Ρωμαίων.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Σερβίας αἱ οἰκίαι περικυκλοῦνται ὑπὸ κήπων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, ἐκ τῶν καρπῶν τῶν ὁποίων γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή. Ἐκ τῶν κοκκυμηλέων δὲ (κορομήλων) κατασκευάζουσι τὸ οἶνοπνευματώδες ποτὸν σιλοβοίτες, σύνθηες καὶ ἀγαπητὸν τοῖς ἐγχωρίοις. Μέγα ἐμπόριον παρέχει τῇ Σερβίᾳ καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν βαλάνων τῶν χρυσοῦν τῆ βυρσοδεψίας, ἢ ξυλείας καὶ οἱ ξυλάνθρακες.

Ἡ ἔλλειψις ὅμως λιμένος πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῆς Εὐρώπης ἀποκλείουσι τὴν Σερβίαν ἀπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀγορῶν καὶ καθιστῶσι τὰ ἐκτετακμένα αὐτῆς δάση καὶ τὰ πλοῦσια προϊόντα ἕνεκα μεγάλης ἀξίας. Αἱ πλώρια δρῦς τῆς Σερβίας δύνανται νὰ χρησιμεύουσι πρὸς ναυπήγησιν τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, τὰ νῦν ὅμως ἐξ ἔλλειψεως ἀγορῆς σήπονται ἐπὶ τῶν ὄρων ἢ χρησιμεύουσιν ἀντὶ καυσίμου ὕλης. Διὰ τοῦτο σήμερον ὁ πλοῦτος τῆς Σερβίας συνίσταται εἰς τὰς ἀπείρους ἀγέλας τῶν χοίρων τῶν τρεφομένων ὑπὸ τῶν βαλάνων, ὧν τὰ δένδρα καλύπτουσι πολλὰν μελίαν ἐκτάσεις. Ἐκ τῶν χοίρων τούτων 200,000 ἐτησίως ἐξάγονται εἰς Οὐγγαρίαν καὶ Γερμανίαν, πωλούμενοι ἀντὶ εὐτελοῦς μὲν τιμῆματος, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἐπιωφελοῦς τοῖς πωληταῖς.

Τὰ δάση τῆς Σερβίας κρύπτουσιν ἄπειρα συνήθη κατὰ τὴν μέσην Εὐρώπην ζῷα, οἶον λαγωούς, ἐλάφους, πρόκας, ἀλόπεκας, ἀγριοχοίρους, ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν δὲ ὄρων ἐναπομένουσιν ἐτι τινὲς ἄρκτοι καὶ λύγκες, αἵτινες ὅμως δὲν κατέρχονται μὲχρι τῆς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνον κατὰ τὸ φθινόπωρον φαίνεται ἡ ἄρκτος σείουσα τὰς ἀγρίας κοκκυμηλέας καὶ ἀρπάζουσα χοίρους πρὸς κορεσμὸν τῆς πείνης τῆς. Καὶ ὁ λύκος εἶναι σπάνιος ἐν τῇ χώρᾳ, ὡς καὶ ἡ ἔρκτος, ὃὰ κατελέγετο δὲ μετὰ τῶν ἐκλειοπύτων ζῶων τοῦ μέρους τούτου τῆς Εὐρώπης, ἐὰν δὲν κατήρχετο ἐκ τῆς Αὐστρίας ὅταν ὁ Σαῦος καὶ ὁ Δούναβις παγώνουσιν. Αἱ γαίροι ἢ ὄρεινα αἴγες ζῶσιν ἐπὶ τῶν πετραδῶν ὄρων.

Ὡς πρὸς τὰ πτηνὰ δ' ἐπίσης ἡ χώρα εἶναι ἀρκοῦντως πλούσια· οἱ γονδρομῦται, οἱ ὄρυγες, οἱ σκολόπακες, αἱ ἄγρια περιστέρα, οἱ γῦπες, οἱ ἀετοί, οὗς βλέπει τις ἰπταμένους ὑπὲρ τὰς λόχμας καὶ κατὰ μῆκος τῶν ποταμῶν διώκοντας λείαν, δίδουσι ζῶην εἰς τὰ δάση, ἐν οἷς βιοῦσιν. Οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας γέμουσιν ὡσαύτως διαφόρων ἰχθύων, ὧν συνήστερος ὁ ἀκχιπσος τοῦ Δουνάβεως, ἡδεῖα τροφή καὶ συνήθη τῶν κατοικῶν, παρέχων μετ' ἄλλου τινος εἶδους ἀκχιπσικοῦ ἐξαίρετον μέλαν ψοτάρηος. Ἐτέρα εἶδη μικρῶν ἰχθύων, π. χ. ὁ κυπρίνος, ἢ πέσκα, ὁ

σαλομών, ἀλιεύονται ἐκ τῶν ποταμῶν, πωλούμενοι ἄλιπαστοι ἢ ξηροί.

Ἡ Σερβία περιέχει ὡσαύτως ἀφθονίαν μεταλλίων χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, χρυσοῦ, ἀργύρου, γύψου, ψευδαργύρου, πυρομάχου ἀργίλου καὶ ὄρυγεια γαιανθράκων. Τὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δὲν εἶναι πλοῦσια. Ὁ σίδηρος τῆς Σερβίας κατὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν οὐδενὸς ἑτέρου μεταλλεῖου σιδήρου εἶναι ὑποδεέστερος. Ἐκμετάλλευσίς δὲ σιδήρου ἐγένετο ἐνταῦθα ἐτι ἐπὶ Ρωμαίων.

Οἱ γαιάνθρακες εὐρίσκονται πολλαχοῦ ἀπὸ τοῦ χωρίου Δόβρα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως μέχρι τῆς μονῆς Ραβανίτζης παρὰ τὴν Τσοῦπρια. Οἱ τῆς Δόβρας καίπερ κείμενοι 60 πόδας ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἰσοφαρίζουσι κατὰ τὴν ποιότητα πρὸς τοὺς τοῦ Νιουκάστελ τῆς Ἀγγλίας. Ἰαματικὰ ὕδατα ὡσαύτως ὑπάρχουσι πολλαχοῦ. Τὴν διαχείρισιν δὲ αὐτῶν ἔχει ἡ Κυβέρνησις.

Ἡ βιομηχανία ἐν Σερβίᾳ διατελεῖ ἐτι οὔσα ἐν τῇ νηπιότητι αὐτῆς· οὐχ ἦττον οὐδεμία ἔλλη χώρα τῆς Εὐρώπης παρομοίως ἐκτάσεως παρέχει στάδιον εὐρὸ πρὸς καταβολὴν κεφαλαίων καὶ ἐργασίας. Ἐν τῇ πόλει Οὐσίτζα ὑπάρχει ἐργαστάσιον μαλίνων στρατιωτικῶν σκεπασμάτων, παράγον ἐτησίως περὶ τὰς 8,000 τοιοῦτων.— Ἀτιμόμυλοι ἐν ὄρη τῇ Σερβίᾳ ὑπάρχουσιν 9, ὧν 4 ἐν Βελιγραδίῳ.—Ἰδιωτικὰ πυριτιδοποιεῖα ὑπάρχουσιν ἐν Κρούσεβατς 3, ἐν Ρεσάβα 3 καὶ ἐν Οὐσίτζα 4, παράγοντα ἐτησίως ἔως 120,000 ὄκ. πυριτίδος. Τὸ νῆτρον καὶ τὸ θεῖον προμηθεύονται ἐκ Τεργέστης.

Ἡ Σερβία διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 17 νομοὺς, ὑποδιαιρούμενους εἰς 62 ἐπαρχίας. Ἐκ τῶν νομῶν τούτων 12 κεῖνται περὶ τὰ σύνορα αὐτῆς, 5 δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Περιγράφωμεν ἤδη αὐτοὺς ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν περὶ τὴν ὀροθετικὴν γραμμὴν.

1) Νομὸς Βελιγραδίου· περιέχει ἐν ὄρω κοινοὺς 88,648. Ἐπαρχίαι τοῦ νομοῦ 5· Ποσάσκη, Βρατσάρσκη, Γροτσάνσκη, Κολουθάρσκη, Κοσματσκῆ. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Βελιγραδίον (κατοικοὶ 24,768 καὶ οἰκίαι 3,478), πόλις ὀχυρὰ κειμένη ἐπὶ τῆς προεξοχῆς τῆς σχηματιζομένης ὑπὸ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Σαίου καὶ Δουνάβεως. Ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἑδρα τοῦ ἡγεμόνος, τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ μητροπολίτου Σερβίας, καὶ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων. Περιέχει 3 σερβικὰς ἐκκλησίας, 1 γερμανο-εὐαγγελικὴν, 1 καθολικὴν ναῖσκον ἐν τῷ Αὐστριακῷ προξενεῖῳ, 41 τζαμιά, 3 συναγωγὰς, λύκειον, 2 γυμνάσια Α' καὶ Β' βαθμοῦ, Θεολογικὴν σχολὴν καὶ ἐμπορικὴν, σχολεῖον τῶν θηλέων, 8 προτεσταντικὰ σχολεῖα, ὧν 1 ἐλληνικόν, 1 προτεσταντικὸν γερμανικόν, 1 καθολικὸν καὶ 1 ἰουδαϊκόν, ἀναγνωστῆριον ἐφημερίδων, 3 τυπογρα-

φεῖα, βιβλιοθήκην 20,000 τόμων, μουσεῖον, πολιτικὸν καὶ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, φρενοκομεῖον. Μ.Α. τοῦ Βελιγραδίου κεῖται τὸ Τόψιδεα, τερπνὸν χωρίδιον ἐκ 30 οἰκιῶν μετὰ ἔλσους καὶ θηριοτροφείου. Τὸ ὄλον τῶν σχολείων τοῦ νομοῦ Βελιγραδίου ἀναβαίνει εἰς 74.

2) Σεμενδοῖας· κάτ. 60,077. Ἐπαρχίαι 3· Ποδουνάφσκη, Γρασενίτσκη, Ὀράσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Σεμενδοῖα, ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, (κάτ. 5,122), ἔχουσα φρούριον κτισθὲν τῷ 1432 ὑπὸ Γεωργίου Βράνκοβιτς. Πόλις Χασάν-Πασα-Παλάνα (κάτ. 1300).

3) Ποσχάρεβατς· κάτ. 142,601. Ἐπαρχίαι 7· Ποσχάρεβάτσκη, Γολουβάτσκη, Σβίτσκη, Ὀμόλσκη, Μλάσβσκη, Μοράβσκη, Ράμσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Ποσχάρεβατς παρὰ τὸν Μοράβαν (κάτ. 8,900). Ἐνταῦθα κεῖνται καὶ τὰ ἡγεμονικά κτήματα. Πόλ. Γραδίσχτη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως (κάτ. 2,200), καὶ Σαγκουβίτσα, ἐνθα ὑπάρχουσι μεταλλεῖα.

4) Κράϊνας· κάτ. 70,293. Ἐπαρχ. 4· Κράϊσκη, Πορέτσκη, Παλάνσκη, Κλούτσκη. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Νεγγοσὶν (κάτ. 4,325), πόλις ἐμπορικὴ. Ἐτεροι πόλις Κλάδοβο (1,300 κάτ.) ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἀπέναντι τοῦ Τουρνο-Σεβερίνου. Μιλάνοβατς ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως (1,400 κάτ.). Ἀδακάλη, φρούριον ἐπὶ νήπου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὴν Ὀρσοβα. Μαΐδαμπεκ (600 κάτ.) περιέχει μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ψευδαργύρου. Ἐκ τούτων δὲ προμηθεύεται ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸν διὰ τὰς στρατιωτικὰς χρείας σίδηρον.

5) Τσερνορέτσκης· κάτ. 53,284. Ἐπαρχ. 2· Βολιεβάτσκη καὶ Σαϊτσάρσκη. Πρωτ. Σαϊτσάρ ἐπὶ τοῦ Τιμόκ (κάτ. 3,860).

6) Κνιάζεβατς· κάτ. 55,079. Ἐπαρχ. 2· Ζαγλαβάτσκη καὶ Ζεβελίτσκη. Πρωτ. Κνιάζεβατς ἐπὶ τοῦ Τιμόκ (κάτ. 3,037). Πόλις Γραμάδα τελωνιακὸς σταθμὸς. Μίαν ὄραν μακρὰν ὑπάρχει τὸ φρούριον Σφρλίκ, ἢ ὅσα τοῦ ὁποῖου ἐκτείνεται μέχρι Νύσσης, εἰς τὴν ἀρχαίαν Σερβίαν.

7) Ἀλεξινάτς· κάτ. 48,136. Ἐπαρχ. 3· Βάνσκη, Ἀλεξινάτσκη, Μοράβσκη. Πρωτεύουσα Ἀλεξινάτς (κάτ. 3,954)· πόλις ἐμπορικὴ καὶ τελωνιακὸς σταθμὸς. Πόλις Βάιγια, ἐν ἣ ὑπάρχουσιν ἰαματικὰ ὕδατα ἐξ ὕδατος καθαροῦ 60° θερμότητος. Οὐ μακρὰν ταύτης ἐπὶ τινος κορυφῆς τοῦ ὄρους Χρτάν κατὰ τὸ ὄρος εὐρίσκειται πάγος.

8) Κρούσεβατς· κάτ. 67,439. Ἐπαρχ. 4· Κοζνίτσκη, Γιοσάνσκη, Κρούσεβάτσκη, Τριστενίσκη. Πρωτεύουσα Κρούσεβατς παρὰ τὸν Μοράβαν (κάτ. 3,022). Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐκκλησία βυζαντινῆ τοῦ Τσάρου Λαζάρου. Πρὸς Μ. κεῖται τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Σερβίας Κοπάοικ ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐκτείνεται μεγαλοπρεπῆς θέα μέχρι Μανροβουνίου, Νοβι-Παζάρ καὶ τοῦ περιωνύμου διὰ τὴν μάχην τοῦ 1389 Κοσσυφοπεδίου.

9) Τσατσάν· κάτ. 58,037. Ἐπαρχ. 4· Τσερ-

νάσκη, Στουδενίτση, Δραγασεβάτση, Καρανοβάτση. Πρωτεύουσα *Τσιτσάκ* επί του *Μοράβα* (κάτ. 1922). Έντευθεν 3 ώρας μακράν κείται τὸ ὄρος *Όβτσάρ* ἔχον θέαν ἀξίαν λόγου καὶ περὶ αὐτὸ 6 μοναστήρια. Πόλις *Καράνοβατς* ἐπὶ τοῦ *Ίβάρ* (κάτ. 1800). Ένταῦθα κείται ἡ μονὴ *Τζίτζα* ἔχουσα βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐκκλησίαν, ἐν ἣ ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Σερβίας. Πόρρω τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν ἑδοῦ μιᾶς ἡμέρας ὑπάρχει ἡ Μονὴ *Στουδενίτσα* μετὰ μεγαλοπρεποῦς ἐκκλησίας, ἐν ἣ τέθαπται ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τῆς Σερβίας *Στέφανος Νεμάνγια*.

10) *Ούσχίτσας* κάτ. 404,377. Έπαρχ. 6' *Άρλσκη, Σατιβόρσκη, Μοράβσκη, Ποζέτσκη, Ρατσάνσκη, Τσερογκόρσκη. Πρωτεύουσα Ούσχίτσα* (κάτ. 3,163).

11) *Ποδρίνσας* κάτ. 48,827. Έπαρχ. 3' *Γιαδράνσκη, Άσθουκοβάτση, Ραγιέβσκη. Πρωτ. Άδανίτσα* (κάτ. 2,039), ἐπὶ τοῦ *Άρίνου*. Πόλις *Κρουπάρ* (400 κάτ.), ἔνθα καὶ μεταλλεῖα μολύβδου.

12) *Σχάβατς* κάτ. 73,419. Έπαρχ. 3' *Ματσβάνσκη, Ποσάβσκη, Ποσέρσκη. Πρωτ. Σχάβατς* ἐπὶ τοῦ *Σαβου* (κάτ. 6,510), πόλις ἐμπορικῆ. Πρὸς Β. κείται ἡ *Μάτσβα*, πόλις περίφημος διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων τῆς.

Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σερβίας νομοὶ εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

13) *Βάλιεβο* κάτ. 83,483. Έπαρχ. 4' *Ποδγκόρσκη, Ταμιάτση, Κολουβάρσκη, Ποσαύσκη. Πρωτεύουσα Βάλιεβο* ἐπὶ τοῦ *Κολουβάρα* (κάτ. 3,066) ἔνταῦθα γίνεται ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἐμπορικῶν πανηγύρεων τῆς Σερβίας. Έστραὶ πόλις τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι ἡ *Όββ* καὶ *Όβρένοβατς*.

14) *Ρουδνίσκη* κάτ. 47,567. Έπαρχ. 3' *Τσερονογκόρσκη, Κατσέρσκη, Μοράβσκη. Πρωτεύουσα Γκόρνι-Μιλάνοβατς* (κάτ. 858), οὕτω κληθεῖσα τῷ 1859 ὑπὸ τοῦ *Μιλδσχ* χάριν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ *Μιλάνου*, θανόντος τῷ 1810' ἐκαλεῖτο πρῶτον *Βρούγνιτζα*. Όνομας οὗτος περιέχει μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ χρυσοῦ.

15) *Κραγιούγεβατς* κάτ. 98,240. Έπαρχ. 4' *Κραγιούγιεβάτση, Γρουζάνσκη, Γιασενίτση, Λεπενίτση. Πρωτ. Κραγιούγεβατς* (κάτ. 6,385), ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1839 ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως. Ένταῦθα ὑπάρχει χυτήριο πυροβόλων, πυριτιδοποιεῖον καὶ δπλοποιεῖον.

16) *Γιαγοδίνσκη* κάτ. 62,184. Έπαρχ. 3' *Λεβάτση, Βελίτση, Τερνίτση. Πρωτεύουσα Γιαγοδίτσα* (κάτ. 1,084). Ένταῦθα ὑπάρχει ὑελοποιεῖον.

17) *Τσουπρίνσκη* κάτ. 55,848. Έπαρχ. 2' *Παρακίνσκη καὶ Ρεπαύσκη. Πρωτεύουσα Τσουπρια* (κάτ. 2,439) ἐπὶ τοῦ *Μοράβα*. Πόλις ἑτέρα *Παρατοίν* Μοναὶ 2' *Ραβζνίτσα* θεμελιωθεῖσα

ὑπὸ τοῦ *Τσάρου Λαζάρου* καὶ *Μανασσία* ὑπὸ τοῦ *Στεφάνου Λαζάρεβιτς*.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1875 συμποσοῦνται εἰς 1,333,455, ὧν 740,810 ἄρρενες καὶ 622,645 θήλειες. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν δὲ τοῦ 1834 ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἦτο 668,592. Οἱ Σέρβοι φυλετικῶς ἀνήκουσιν εἰς τὰς σλαυικὰς φυλάς, κατοικοῦσιν ὅμως ἐν Σερβίᾳ καὶ Βλάχοι περὶ τὰς 220,000, Ἰουδαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Σερβία πολιτικῶς εἶναι ἡγεμονία συνταγματικὴ καὶ κληρονομικὴ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Πύλης καὶ ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν συναλλαξαμένων δυνάμεων κατὰ τὴν ἐν *Παρίσι* συνθήκην τοῦ 1854.—Τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν διαχειρίζεται ὑπεύθυνον ἑπταμελὲς ὑπουργεῖον, τὴν νομοθετικὴν δὲ ἡ *Βουλὴ* (*Σκουπσίνα*) καὶ ἡ *Γερουσία* (*Σοβιέτ*). Ἡ *Σκουπσίνα* σύγκαιται ἐξ 115 βουλευτῶν καὶ συνέρχεται κατ' ἔτος. Εἰς ἐκτάκτους δὲ περιστάσεις συνέρχεται καὶ ἡ μεγάλη καλουμένη *Σκουπσίνα*.—Ἡ *Γερουσία* σύγκαιται ἐκ 17 μελῶν, ἐνὸς ἐξ ἑκάστου τῶν 17 νομῶν.

Τὰ τῆς δικαιοσύνης ἐν Σερβίᾳ διαχειρίζονται 1067 εἰρηνοδικεῖα, ἀνά ἐν εἰς ἕκαστον δῆμον, 18 πρωτοδικεῖα, 2 ἐμποροδικεῖα, ὧν ἐν ἑδρεύει ἐν *Βελιγραδίῳ*, τὸ ἕτερον ἐν *Σεμενδρίᾳ*, 1 ἐφτεῖον διαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ποινικὸν καὶ πολιτικόν, 1 Ἀκυρωτικὸν δικαστήριον ἐν *Βελιγραδίῳ*, 1 ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐν *Βελιγραδίῳ*. Ὑπάρχει δικαστήριον ἐνόρκων δι' ὠρισμένα τινα ἐγγλήματα (*πυρκαϊκὰς, ληστείας* κτλ.) Ἐτησίως καταδικάζονται περὶ τὰ *δισχιλία* ἄτομα, ὧν 250 διὰ φόνον.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἀνήκουσα εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν, εἶναι αὐτοκέφαλος. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ 4 ἐπισκόπων, ὧν εἰς *Μητροπολίτης* ἑδρεύων ἐν *Βελιγραδίῳ*, οἱ ἕτεροι δὲ τρεῖς ἐξαρτῶνται ἀπὸ τούτου ἑδρεύοντες ἀνά εἰς ἐν *Σχάβατς*, ἐν *Νεγγοτίν*, καὶ ἐν *Καράνοβατς* τῆς *Ούσίτσας*. Ἐκάστη δὲ τῶν 4 ἐπισκοπικῶν περιφερειῶν διαίρεται κατὰ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν τῶν 17 νομῶν εἰς 3 μέχρις 6 πρεσβυτερεῖα.

Τὸ ποσὸν τῶν εἰσοδημάτων κατὰ τὸ 1875 ἀνέβη εἰς 17,517,500 δρχμμ., ὧν 8,608,320 ἐξ ἀμέσων φόρων καὶ 8,909,180 ἐξ ἐμμέσων.

Τὰ δημόσια κεφάλαια τῆς χώρας εἰσὶν εἶδος δημοσίου Τραπεζικῆς καταρτισθείσης συνεπείᾳ τοῦ ἀπὸ 28 Ἀυγούστου 1862 νόμου, ἧτις δανείζει ἐπὶ τόκῳ 6 τοις ἶοι. Πλὴν ταύτης ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα 5 ταμεῖα δανείζοντα τοὺς ἰδιώτας, τὸ τῶν σχολείων, τὸ τῶν γηρῶν, τὸ τῶν ὀρφανῶν, τὸ τῶν δῆμων, καὶ τὸ τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ Σερβία ὡς ὑποτέλης τῇ *Τουρκίᾳ* ἡγεμονία καταβάλλει αὐτῇ ἑτησίως φόρον ὑποτελείας 494,027 φράγκα.

Έχει 27 τελωνιακοὺς σταθμοὺς, ἐξ ὧν 13

πρὸς τὴν *Αὐστρίαν*, 13 πρὸς τὴν *Τουρκίαν* καὶ 4 πρὸς τὴν *Ρουμανίαν*. Ὅδοὺς ἀμαξιτοὺς τῷ 1865 εἶχε 1854 χιλιομέτρων.

Τηλεγραφεῖα 22
 ἔργαζόμενα διὰ σύρματος 972 χιλιομέτρων.
 Ταχυδρομεῖα 42
 Αἱ κατὰ τὸ 1858 διαβιβάσθαι ἐπιστολαὶ καὶ ἐφημερίδες συνεποσοῦντο εἰς 400,000, κατὰ δὲ τὸ 1875 ἔφθασαν εἰς 600,000.

Ἡ Σερβία περιέχει πόλεις 37
 Καμποπόλεις καὶ χωρία 2,155
 Δήμους 1,067
 Μονὰς 42
 Μοναχοὺς 145
 Σχολεῖα 514
 Μαθητὰς 24,585
 Μαθητριάς 3,301
 Διδασκάλους 562
 Διδασκαλίσσας 406
 Ξενοδοχεῖα, καπηλεῖα, καφενεῖα 1,476
 Δημοσίους ὑπαλλήλους 1,317
 Φορολογουμένους 258,745
 Αὐτοκτονεῖαι συμβαίνουσι κατ' ἔτος ἑκατὸν.

ΛΑΟΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΤΙΚΟΙ

Καθὼς ὑπάρχουσιν ἄτομα φειδωλὰ ἢ ἄσωτα, οὕτως ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ λαοὶ μᾶλλον ἀποταμειευτικοὶ ἢ μᾶλλον καταναλωτικοί. Ὁ τελευταῖος γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἀπέδειξε διὰ τῆς εὐχεροῦς πληρωμῆς τῶν εἰς *δισεκατομύρια* ἀποζημιώσεων αὐτοῦ τὴν ἀποταμειευτικὴν τάσιν τοῦ *Γαλλικοῦ* ἔθνους μετ' ὅλην τὴν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτοῦ ἐπικρατοῦσαν ἰσχυρωτάτην καταναλωτικὴν τάσιν. Οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ βόρειοι Ἴταλοὶ ἐπίσης διακρίνονται διὰ τὰς ἀποταμειευτικὰς αὐτῶν ἰδιότητας.

Ἄλλὰ μεταξὺ τῶν λαῶν τὰ πρωτεῖα, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς φειδοῦς, πρέπει νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς καὶ τοὺς Ἑλβετοὺς. Ἐν Ὀλλανδίᾳ αἱ οἰκογένειαι ἡμοιάζουσι τὰς λοιπὰς τοῦ βίου ἐπιχειρήσεις. Ἐπειδὴ θὰ ζήσωσι διὰ τῶν οἰκογενειακῶν εἰσοδημάτων καὶ θὰ σωθῶσι διὰ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀποταμειωμάτων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐννοήσῃ ὁ Ὀλλανδὸς δαπάνας ἀπορροφώσας τὸ ἐνιασίον εἰσόδημά του. Ὅλοι τοιοῦτοτρόπως αἱ ἀνάγκαι αὐτοῦ κανονίζονται ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης, καὶ ὑπάρχουσι παραδείγματα ταυτοῦ περὶ τὸ σύστημα τοῦτο ἐφαρμογῆς, ὥστε ἡ ἀναλογία τῆς δαπάνης πρὸς τὸ εἰσόδημα ἔρχεται ἐν Ὀλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1 : 40 καὶ φθάσει μέχρι τοῦ 1 : 120.

Περίφημοι εἶναι αἱ Ἑλβετικαὶ κοινότητες διὰ τὸ ἔξοχον οἰκονομικὸν αὐτῶν πνεῦμα. Καὶ μεταξὺ τῶν εὐπόρων ἔτι οἰκογενειῶν, τὰ ἐπὶ τῆς

τραπέζης περισσεύοντα τεμάχια τοῦ ἄρτου συναθροίζονται, ἐνώπιον καὶ αὐτοῦ τοῦ ξένου, ὅπως χρησιμεύωσι διὰ τὸ βόφημα τοῦ δειπνοῦ τῆς ἐπιούσης. Ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν πρέπει νὰ κερδίζωσιν ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν τὰ μικρὰ ἔξοδά των. Ὅποια διαφορὰ πρὸς τοὺς ἐν ἄλλαις χώραις συναδέλφους αὐτῶν, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι αἱ διὰ τόσων πατρικῶν ἰδρύτων κατασκευαζόμεναι οἰκογενειακαὶ περιουσίαι πρέπει ἐξ ἄπαντος νὰ ἐπιτύχωσι μίαν ὥραν ταχύτερον εὐρείας πρὸς τὸ καταναλωτικὸν βάρβαρον ἀγωγὸς!

ΤΟ ΝΑΥΠΑΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 1828

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1828 εἰσῆλθον μετὰ τοῦ Κυβερνήτου εἰς *Ναύπλιον*. Τὸ *Ναύπλιον* ἦτο πόλις ὅλως τουρκικὴ αἱ μὲν ἔδοι ἦσαν στεναί, ἀνώμαλοι καὶ βορβορώδεις, αἱ δὲ οἰκίαι ξυλόκτιστοι, πολύθυροι καὶ πάντη ἀβρύθμοι. Ἄλλὰ καὶ τῶν κατοίκων ὁ βίος ἦτο ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἀσιατικῶς. Ἀσιατικὸν δὲ λέγων δὲν ἐννοῶ τρυφηλὸν, διότι ὅπου λείπει ἡ ἐπιούσιος τροφή, ἐκεῖ ἡ τρυφή ἀγνωστος· ἀλλ' ὅτι, πλὴν τῆς ἑλληνομόρφου φουστανέλλας, πάντα τὰ λοιπὰ ἐγίνοντο ὡς καὶ ἐπὶ *Τουρκίας*. Ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις οἱ πωληταὶ ἐκάθοντο *δισταυρωμένοι* τοὺς πόδας κατὰ γῆς καὶ, ἀναμένοντες εἰς μάτην ἀγοραστὰς, ἐμύζων κατηφεῖς τὴν ἄκραν τοῦ *τσιμπουαίου* αὐτῶν. Ἐπόλων δὲ πέτρας πυροβόλων, πυρεκθόλα, σπάγγον, θελόνας, ράμμα, θειάφιον, πέτρας τῆς κολάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα, πάντα ἄσημα καὶ πενιχρά. Παρέκειντο δὲ καὶ ἄλλα ἐργαστήρια, πολιτιμότερα καὶ ποικιλώτερα ἔχοντα ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐμπορεύματα, οἷον παντοπωλεῖα, ραφεῖα καὶ καφενεῖα, ἅτινα καὶ πολλὰ ἦσαν καὶ πολλοὺς εἶχον τοὺς φοιτητὰς· διότι, πλὴν τῶν πανταχόθεν μετοικησάντων εἰς *Ναύπλιον* ἕνεκα ἀσφαλείας, καὶ τῶν κηφόνων ἕσοι, *σιλπνὰ* μὲν καὶ βαρύτιμα πιστόλια φέροντες εἰς τὴν ζώνην, καρδίαν δὲ φιλάρπαγος ἢ λαγιοῦ κρύπτοντες εἰς τὰ στήθη, κατέκλυον τὴν πόλιν γαυριῶντες καὶ σειόμενοι, συνέβρευσαν διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυβερνήτου καὶ πλῆθος ἀγωνιστῶν ἐχόντων ἀπαιτήσεις ἢ προτεινόντων δικαιώματα, καὶ ἄλλοι ἀδικηθέντες ὑπὸ ἰσχυρῶν καὶ ἐπιταλοῦμενοι δικαιοσύνην. Ἐκ δὲ τῶν καφενεῖων δύο ἢ τρία ἐφημίζοντο ἐπὶ πολυτελείᾳ, τὰ κατὰ τὴν πλατείαν τῆς *Πλατάνου*, ὡς δίδοντα πλὴν τοῦ μόνου ποτοῦ, ἕπερ ὡς πάντα τὰ λοιπὰ ἔκαιε τὰ χεῖλη καὶ ἐπικρανε τοὺς λάφυργας, καὶ ποῦντσι καὶ *ραργιλέν*· διὰ τῶν εἰς ταῦτα συνερχομένων ὁ ἀριθμὸς ἦτο πολὺς. Καὶ ὅτε ἐκόπαζε τῶν ἀναρροφόντων χελέων ὁ πάταγος, αἱ γλώσσαι, διασπῶσαι τοὺς

1. Ἐρμην. ἐκ τῆς Οἰκονομ. Ἐπιθεωρήσεως.

χαλινοῦς, ἐκελάδουν μεγαλουχίς τ' ἀνδραγαθήματα τῶν μηδέποτε ἀνδραγαθησάντων, ἢ καὶ ἠγωνίζοντο νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀλποῶν ἀνδραγαθημάτων. Ἐνεκα δὲ τούτου ἡ ἔρις, ἀναφυομένη ζωνηρὰ τὸ κατ' ἀρχάς, ἐξητμίζετο μετ' ὅσον πολὺ ὡς ὁ κάπνός τῶν τρυφιδέων.

Καὶ ἡ κατ' οἶκον δὲ δίκαια μετείχε τῶν πάλαι ἐξέων. Τὰ ἐπιπλα ἦσαν σοφάδες, σιλιτέδες, κουζοῦκια, ἐφ' ὧν τὴν μὲν ἡμέραν ἐκάθηντο, τὴν δὲ νύκτα κατεκλίνοντο οἱ τε οἰκοδεσπότες καὶ οἱ φιλοξενούμενοι. Ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν εὐάριθμοι ἦσαν οἱ πλουτοῦντες· οἱ πολλοὶ δὲ ἀνάκλιτρον, κλινὴν, προσκεφάλαιον καὶ σκέπασμα εἶχον τὴν ἀχώριστον καύσαν μετὰ τῶν ἀχωρίστων αὐτῆς συγκατοίκων. Τινὲς δὲ ἐπλούτου καὶ σοφρὰ γυμνοῦντο. Καὶ ῥόφημα μὲν σπανίως παρετίθετο· παρατιθέμενον δ' ἐνίοτε ἐκ φασήλων, ἐρεβίνθων ἢ φακῆς, κατεβρόχιζον οἱ συνδαιτυμόνες, οὐγὶ μετακενοῦντες εἰς ἰδιαιτέρα τρυβλία, ἀλλ' ἐμβάπτοντες τὰ ξύλινα κοχλιάρια εἰς τὴν περιέχουσαν αὐτὰ πιπέριον. Ἐνίοτε δὲ, διὰ τὴν ἔλλειψιν ἰκανοῦ ἀριθμοῦ κοχλιαρίων, διεπορθεύοντο τὰ ὑπάρχοντα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἔχοντος εἰς τὰ χεῖλη τοῦ ἀποροῦντος. Αἱ δὲ καθ' ἡμᾶς καθέδραι ἦσαν σχεδὸν ἄγνωστοι καὶ μόνον ὅτε ἀποκατέστημεν ἐν Ναυπλίῳ κατεσκεύασάν τινες χάριν τῶν φραγκοφρονημένων ξύλινα σκαμνία. Ὅτε δὲ τὸ 1831 Ἰωακῆσιδης τις πλοίαρχος, ἀρχαῖος φίλος τοῦ ἐμοῦ πατρὸς, ἐλθὼν ἐξ Ἐνετίας καὶ ἰδὼν τὴν γυμνότητα τῆς οἰκίας ἡμῶν, παρεχώρησεν αὐτῷ ἀντὶ μετρίως τιμῆς ἐξ ψαθίνους καθέδρας, ἢ φήμη τῆς πολυτελείας διεδόθη πολὺθρους ἀνά παῶσαν τὴν πρωτεύουσαν, καὶ φησὶ οὐκ ἐπὶ συνῆρον οἱ ἐγκριτώτεροι ἵνα θαυμάσωσιν αὐτάς.

Αἱ δὲ οἰκίαι, διηρημέναι πρὸ τῆς ἀλώσεως εἰς γυναικωνίτιδας καὶ ἀνδρώνους, ἦσαν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρύχωροι, ἀλλὰ καὶ ἐρείπια. Κατέλυσε δὲ ὁ Κυβερνήτης ἐν τινι τῶν εὐπρεπεστέρων, τῆ τοῦ Ἰβμ. Ξένου, ἀνδρὸς πλουσίου καὶ φιλοπάτριδος, πολλὰ μὲν οὐσιασάντος ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, ἀποχωρήσαντος δ' ἐπὶ τέλους εἰς Γῆνον, ὅθεν μετακαλίεσσα ἡ Ἀντιβασιλεία ὠνόμασε σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας· μικρὸν ὅμως ἐπέζησεν εἰς τὴν δικαίαν ταύτην ἀμοιβήν.

Παρὰ τοῖς Ἀραβῶν ἢ φιλοξενία ἔχει χαρακτῆρα ἱερὸν. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀσύλου εἶνε ἀπαρβίαστον. Ξένος ἢ καὶ πολέμιος ἅμα ἐλθὼν εἰς σκηνὴν Βεδουίνου, θεωρεῖται ἱερός. Ἀφ' οὗ δ' Ἀραβὶ συναίνεση νὰ φάγη ἄρτον καὶ ἄλλας μετὰ τοῦ ξένου οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιβουλεύσῃ αὐτόν, οὔτε αὐτὴ ἢ ἰσχύς τοῦ Σουλτάνου δύναται ν' ἀποσπάσῃ φουγάδα ἀπὸ τινος φυλῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἐξολοθρεύσῃ ὀλοκλήρον αὐτήν.

1. Ἱστορ. Ἀναμνήσεις ὑπὸ Ν. Δραγοῦμη.

ΤΟ ΑΥΓΑΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΕΠΙ ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ

(Ἰστορικοῦ γεγονότος ἐν τῷ 1564 καὶ ἀπέθανε τῷ 1616 μ. Χ.)

Τὰ δημόσια θεάτρα ἦσαν κακῶς ἐκ ξύλων ὑποδομημένα καὶ ἀεργῆ. Περὶ μὲν τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἠθοποιῶν μεγάλη κατεβάλλετο φροντίς· ἦτο δὲ αὕτη μεγαλοπρεπὴς καὶ συχνάκις πολυδάπανος· ἀλλὰ τὰ τῆς σκηνογραφίας ἦσαν πενιχρότατα. Ἐπὶ παραστάσεως τραγωδιῶν μέλανα παραπετάσματα ἐκρέμαντο ἐπὶ τοῦ θεάτρου. Ἐπιγραφὴ δὲ τις ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ χώρου, ὅπου οἱ θεαταὶ ὄφειλον νὰ φαντασθῶσιν ὅτι παρεῖσαντο· ὥστε καὶ πλοῖα εὐκόλως παρουσιάζοντο τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ αἱ τοπογραφίαι διὰ μιᾶς μετεβάλλοντο. Ἰκρίωμα τι ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς ὑπελαμβάνετο ὡς πύργος, ἢ τειχος, ἢ ἐξώστης, ἢ παρῴδιον. Αἱ γυναῖκες ἀπακλείοντο ἀπὸ τῆς σκηνῆς. Παῖδες ἐξεπροσώπων τὰς γυναῖκας. Τὸ τοιοῦτον δὲ, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀφῆρει πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς, ἐχρησίμευεν ἀφ' ἑτέρου ὡς σχολεῖον ἐπιτυχέστατον πρὸς μὲν ῥομαιοὺς ἀρίστον ἠθοποιῶν. Αἱ παρεῖσαντο εἰς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις Κυρίαί ἔφερον προσωπίδας.

ΛΑΙΘΕΙΑΙ

* Ἡ ἐκδικησις εἶνε καρπὸς, ὡς πολλοὶ ἄλλοι καρποὶ· γλυκὸς πρὶν τὸν δρέψης, πικρὸς ἀφου τὸν γευθῆς. (Perry.)

* * * «Οὐδέποτε ἔση εὐτυχέστερος τῶν ἄλλων, ἐὰν δὲν κατασταθῆς κρείσσων αὐτῶν.» Τὸ λόγιον τοῦτον ἐγγάραξον βαθείως ἐν τῇ μνήμῃ σου· μνήσθητι δὲ αὐτοῦ ὅσάκις περιπέσεις ἐν ἀνάγκαις καὶ ἐν ἐσθάτῃ ἀπορίᾳ ἐνεκεν ἰδίων ἀμαρτημάτων. Μνήσθητι αὐτοῦ, ὅταν τὰ ἐκ τῶν σφαλμάτων σου πηγάζοντα καθήματα ἀποσπῶσι δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἢ τῶν πεπραγμένων ἢ μεταμέλεια πὲρ φέρῃ εἰς ἀπόγνωσιν. Ἐνηθυμήθητι αὐτοῦ, ὅταν προτιμᾷς τὸν δουρικτὸν ζυγὸν ἀνοικείων παθῶν μάλλον, ἢ τὴν ἀληθῆ ἀνεξαρτησίαν σου, ὅταν ἐκλέγῃς ἀξιοκατάκριτον ἐλαφρόνοιαν, ἀντὶ τῆς φρονήσεως ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις, τοὺς δὲ ὀνειδισμοὺς ἐνόχου συνειδήσεως, ἀντὶ τοῦ αἰσθηματος τῆς ἀθωότητος, δι' ἧς ἀφικνεῖται τις εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. (Zschliokke.)

* * * Σπούδαζε τὴν ἀνατροπὴν τοῦ στήθους, ἢ τις μόνη μορφώνει τοὺς ἀληθεῖς ἀνδρας καὶ τὰς ἀνδρείας γυναῖκας, παρὰ τὴν ἀνατροπὴν τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας πλάσσονται οἱ καταχρηστικῶς ὀνομαζόμενοι χρυσοθήεις καὶ ἐραῖμοι (nimulilic) καὶ κομφοὶ ἀνδριαντιστικοί. (Κοραῆς.)

1. Ἐστία. ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρίου Βακίλα μεταφρασθῆσαν τραγωδιῶν τοῦ Σαίξπηρου (Γουρτίου καὶ Μουλιτίου) Ὁλλανδ. καὶ Βασιλ. Λήρ.)

* Εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἄλλων τὰ ἐλαττώματά μας εἶνε σικαί, αἵτινες ἀξάνουσι καὶ μεγεθύνονται καθ' ὅσον δύνει ὁ ἥλιος τῆς εὐτυχίας μας. (Arsène Houssaye.)

ΥΠΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς διαρκείας τοῦ ὕπνου κατὰ τὰς ἡλικίας, τὸ φύλον, τὰς κράσεις κ.τ.λ.

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ὕπνου ἐστὶν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπικρατεστέρη, ἐφ' ὅσον περισσώτερον διεγείρονται τὰ αἰσθητήρια κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, ἐφ' ὅσον ἐπομένως αἱ ἀπώλειαι τοῦ ὀργανισμοῦ σημαντικώτεραι, αἱ δὲ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀπωλειῶν αὐτῶν ἐνέργειαι τῶν σπλάγγων ἐπαισθητότεραι· ὥστε ὅσοι νεώτεροι εἶναι τὶς τοσοῦτον καὶ περισσώτερον ἀνάγκη ὕπνου ἔχει. Ἄπαντες γινώσκουμεν, ὅτι τὸ ἀρτίστονον κοιμάται μόνον καὶ θηλάζει ἐπὶ τινα μετὰ τὸν τοιαύτου χρόνον, προοίους δὲ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ ἐπαυξανόμενον τῶν σχέσεών του μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἐλαττοῦται ἢ πρὸς τὸν ὕπνον ἀνάγκη. Ὁ ἔφηβος καθεύδει περισσώτερον τοῦ ἀνδρὸς, οὗτος δὲ περισσώτερον τοῦ γέροντος.

Ὁ Φρέλανδερ (Friedlander) ὑπελόγησεν, ὡς ἐν τῇ ἐπομένῳ πίνακι καταφαίνεται, τὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας ἀπαιτούμενον χρόνον τοῦ ὕπνου, τῆς ἀσκήσεως, τῆς ἐνασχολήσεως καὶ τῆς ἀναπαύσεως.

Ἡλικία.	Ἕννος.	Ἀσκησις.	Ἐνασχολησ.	Ἀνάπαυσις.
7 ἔτων	9-10 ὥρ.	8 ὥρ.	2 ὥρ.	4 ὥρ.
8 —	9 —	9 —	2 —	4 —
9 —	9 —	8 —	3 —	4 —
10 —	8-9 —	8 —	4 —	4 —
11 —	8 —	7 —	5 —	4 —
12 —	8 —	6 —	6 —	4 —
13 —	8 —	5 —	7 —	4 —
14 —	7 —	5 —	8 —	4 —
15 —	7 —	4 —	9 —	4 —

Ἄλλ' οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ δὲν ἐκφράζουσι τὸν γενικὸν κανόνα, καθότι οὗτος ὑπόκειται εἰς πλείστας ἐξαιρέσεις. Καὶ ἐν γένει ἀδύνατον εἶναι νὰ προσδιορισθῶσι τὰ ἀπόλυτα ὅρια τοῦ ὕπνου, παρατεινομένου ἰδίως κατὰ τὰς ἐν ἡμέρᾳ δαπανηθείσας δυνάμεις.

Ἡ παιδικὴ ἡλικία ἔχει ἀνάγκη ὕπνου μάλλον τῶν λοιπῶν ἡλικιῶν παρατεταμένου, καθότι ἡ κατ' αὐτὴν ταχέια τοῦ σώματος ἀξίσεσι ἐκτελεῖται διὰ συνεχῶς καὶ ἐπαισθητῆς φθορᾶς τῶν διαφόρων ὀστέων τοῦ ὀργανισμοῦ, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ὁποίας τὰ σπλάγγνα διάκεινται εἰς ἀδιάλειπτον ἐνέργειαν, ἐνεκα τοῦ ὁποίου ἔχουσι ταῦτα ἀνάγκη καὶ περισσώτερας ἀναπαύσεως· ἢ δὲ στερήσεσι τοῦ ὕπνου ἀποβαίνει κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐπιβλαβεστάτη.

Ἄς παρατείνωσι τὰ παιδία τὸν ὕπνον τῆς

νυκτὸς ἐφ' ὅσον θέλουσιν· οὕτως διευκολύνεται ἡ ἀνάπτυξις αὐτῶν, καὶ ἀναπαύεται ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νεύρων ὁ προδιαθέτων ταῦτα εἰς τὰ ἐγκεφαλικὰ νοσήματα.

Τούτων ἔνεκα πρέπει νὰ κατακλίνωμεν τὰ παιδία ἐνωρίς καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε ὥραν, καὶ ἐξυπνα ἀν τούτοις. Ἐπιβλαβὲς δὲ εἶναι νὰ παρατείνωμεν εἰς αὐτὰ τὴν ἐγρήγορσιν δι' ὑπερβολικῶν παιδιῶν, καὶ μάλιστα εἰς πολυάνθρωπον αἴθουσαν. Οὐδέποτε συμφέρει ν' ἀποκοιμίζωμεν ταῦτα εἰς τὰ γόνατα ἢ τὰς ἀγκάλας, καθότι οὕτως ἐπαυξάνεται ἡ θερμοκρασία αὐτῶν, ἐνῶ δὲ τίθενται εἰς τὴν κοιτίδα τῶν, αἰσθάνονται τότε ψύχος καὶ ἐξυπνοῦσι μετὰ κραυγῶν ὡς ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τῆς θέσεως· αἱ δὲ πληγμελεῖς θέσεις τὰς ὁποίας λαμβάνουσι ἀποκοιμίζόμενα εἰς τὰ γόνατα ἢ τὰς ἀγκάλας, ἐνδέχεται νὰ παραβλάψωσι τὴν κανονικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Ἄλλως τε ἔξεις τοιαῦτα δυσκόλως, μετὰ πολλῶν κόπων, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη πάλαις ἀπομανθάνονται.

Συμφέρει ἀρὰ γε ν' ἀποκοιμίζωμεν τὰ παιδία, κινουντες ταῦτα ἐν τῇ κοιτίδι αὐτῶν; Πολλοὶ ἀπέδωκαν εἰς τὴν κίνησιν ταύτην πλείστα ἀτοπήματα καὶ σοβαροὺς μάλιστα κινδύνους. Κατ' αὐτοὺς αἱ τῆς κοιτίδος κινήσεις κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν τῆς αἰώρας, ἢ τῶν ἐκ τοῦ σώλου τῶν πλοίων κινήσεων, ἐπιφέρουσι πολλάκις ἐμέτους, συμφορήσεις εἰς τὸν ἐγκέφαλον κ.τ.λ. Ὁ Δεζεσσάρ (Desessart) παραβάλλει τὸν ὕπνον ἐν ἐπιφέρει ἢ ἐν κοιτίδι κινήσει μετὰ τῆς νάρκης ἐν ἣ ἐμβυθίζομεν τὸ δρνθιον, θέτοντες τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν πτέρυγα καὶ κινουντες εἴτα σφοδρῶς αὐτὸ διὰ τῶν βραχιόνων. Ἐτεροι δὲ καὶ τὴν βλακίαν αὐτὴν ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἐν λόγῳ κίνησιν κ.τ.λ.

Κατὰ τὸν Φλερὸν, τὴν γνώμην τοῦ ὁποίου συμμερίζομεθα πληρέστατα, αἱ κατὰ τῆς κινήσεως ταύτης ἐγκλήσεις εἰσὶν ἔλωσι ἀδικαιολόγητοι. Ἡ μετρία τῆς κοιτίδος κινήσεως, λέγει οὗτος, ἐκθέτει μόνον τὰ παιδία εἰς τὰς ἀπὸ τῆς κοιτίδος πτώσεις. Ἡ ἐκ τούτου ἐξίς δυσκόλως ἀπομανθάνεται, οὐ ἔνεκα ἐπιβάλλεται ἢ τῇ μητρὶ ἢ τῇ τίτῃ ὀχληρὸν, τυραννικὸν καθῆκον, ὥστε εἶναι πολὺ προτιμώτερον νὰ μὴ συνειθίσωμεν οὕτω τὰ παιδία. Ταῦτάεισι τὰ μόνον τῆς κινήσεως ἀτοπήματα, σοβαροτέρου ἄλλου οὕτω ἀποδειχθέντος. Αἱ ἐνδεδεῖς μάλιστα, αἱ κινουσαι τὴν κοιτίδα διὰ τοῦ ποδός, συμβιβάζουσιν οὕτω τὰς φροντίδας ὡς ἀπαιτεῖ τὸ τέκνον αὐτῶν, μετὰ τῆς ἐργασίας, δι' ἧς πορίζονται τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Κατὰ τινος ἢ μετρία τοῦ παιδίου κινήσεως ἐν τῇ κοιτίδι αὐτοῦ διευκολύνει τὴν πέψιν, καὶ ἐνισχύει τὰς εἰστέι ἀσθενεῖς μυϊκὰς τοῦ βρέφους δυνάμεις διὰ τῶν διαφόρων κινήσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Συμφέρει δὲ νὰ συνειθίσωμεν τὰ παιδία νὰ

κοιμῶνται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου· κατὰ δὲ τὸν ἡμερήσιον αὐτῶν ὕπνον, νὰ εἰσερχώμεθα καὶ ἐξερχώμεθα τοῦ κοιτῶνος αὐτῶν ἄνευ προφυλάξεως, καὶ νὰ δμιλώμεν δυνατῆ τῆ φωνῇ· οὕτω, λέγει ὁ Δοννέ, τὰ παιδιά δὲν ἐξυπνοῦσι καὶ δὲν τρομάζουσιν, ὅταν τυχαία τις αἰτία προξενήσῃ θόρυβον περὶ αὐτά.

Μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δέκα καὶ δικτῶ μηνῶν ἢ τῶν δύο ἐτῶν τὰ παιδιά κοιμῶνται καὶ τινὰς ὥρας ἐν ἡμέρᾳ, πολλὰ δὲ διατηροῦσι τὴν ἔξιν αὐτὴν καὶ πέραν τῆς ἡλικίας ταύτης. Καὶ τὰ μὲν διαιτῆ οὐδὲν συμφέρει νὰ ἐμποδίζωμεν ἀπὸ τοῦ ἡμερησίου ὕπνου, ὁσάκις ἐκφράζουσι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν· πέραν δὲ τῆς ἡλικίας ταύτης δὲν συμφέρει νὰ κοιμῶνται τὴν ἡμέραν, καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, καθότι στεροῦνται οὕτω τῶν καταλληλοτέρων ὥρῶν τοῦ περιπάτου καὶ τῆς ζωογόνου ἐπιβροῆς τοῦ καθαροῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου. Τὰ διατηροῦντα τὴν ἔξιν τοῦ ἡμερησίου ὕπνου πέραν τῆς ἡλικίας ταύτης ὠχρῶσι, ἐξασθενοῦσι, μαραινόνται, διάγουσιν ἀθλίας νόκτας, αὐξανόμενα δὲ ὑπόκεινται εἰς ἐνοχλήσεις τὰς ὁποίας ἤθελον ἀποφύγει καταλληλοτέρων διατηθέντα.

Οἱ ἐνήλικες κοιμῶνται ὀλιγώτερον τῶν παιδίων, διότι ὁ ὀργανισμὸς τῶν πρώτων καταναλίσει ὀλιγώτερον, ἢ ὑρέψις παρ' αὐτοῖς ἐκτελεῖται βραδύτερον, ἢ δὲ ἀνακαίνις τῶν δαπανηθεισῶν ὑλῶν ἐκτελεῖται νωθρότερον· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ γέροντες κοιμῶνται ὀλιγώτερον τῶν ἐνηλίκων. Τινὲς ὅμως τούτων κοιμῶνται καὶ ἐν ὥρᾳ ἡμέρας μετὰ τὸ ἄριστον, ὁσάκις βιάσασιν τὸν στόμαχον αὐτῶν νὰ κοπιᾷ περισσότερο τοῦ δέοντος, ὅτε τὸ σπλάγχχον αὐτῶν, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν λειτουργιῶν του, ἀφαιρῆ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὀργάνων τὰς διατηρούσας αὐτὰ ἐνεργεῖα δυνάμεις. Τὴν ἐπιβλαβὴ ταύτην ἔξιν καταπαύομεν ἐλαττοῦντες τὸ ποσὸν τῶν τροφῶν, μετριάζοντες τὴν ὑπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου, ἢ ἀντικαθιστῶντες τὰς θρεπτικὰς τροφὰς δι' ἑτέρας ἤττον θρεπτικῶν.

Αἱ γυναῖκες κοιμῶνται ἐν γένει περισσότερο τῶν ἀνδρῶν· αἴτιον δὲ τούτου δὲν εἶναι θεσπιαῖος ὁ ἀσθενέστερος αὐτῶν ὀργανισμὸς. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὸ μυϊκὸν τῆς γυναικὸς σύστημα καὶ τινὰ μέρη τοῦ ἐγκεφάλου αὐτῆς εἰσὶν ἀσθενέστερα τῶν τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' αὕτη δὲν ἀσκεῖ τοὺς μῦς αὐτῆς ὅσον ὁ ἀνὴρ, ὥστε ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἀντισταθμίζεται διὰ τοῦ μικροτέρου αὐτῶν κόπου· νομίζομεν ὅθεν, ὅτι ἡ παρὰ τῆ γυναικὶ παράτασις τοῦ ὕπνου ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ἔξιν, τὴν κανονίζουσαν τὴν διάρκειαν καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ ὕπνου, ὡς τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας, ἐξ ὧν τινὲς μὲν κοιμῶνται πολὺ, τινὲς δὲ ὀλίγον. Αἱ ἔγκυοι καὶ αἱ θηλάζουσαι, καὶ μάλιστα ἀνύχωσι νευρικῆς κράσεως, ἔχουσιν ἀνάγκην ὕπνου μᾶλλον παρατεταμένου καὶ τελειοτέρου.

Οἱ ἀδύνατοι, οἱ φιλάσθενοι, οἱ νευρικῆς κράσεως, οἱ εὐερέθιστοι καὶ ἀεικίνητοι ταχέως ἐξαντλοῦντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ἔχουσιν ἀνάγκην ὕπνου διαρκεστέρου· ὅσον περισσότερον χρόνον παραχωροῦσι τῷ ὕπνῳ, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἀναπληροῦσι τὰς ἀπωλεσθείσας αὐτῶν δυνάμεις. Ἄπ' ἐναντίας οἱ ὑγιεῖς, οἱ εὐρωστοί, οἱ λυμφαντικῆς κράσεως, οἱ ἀπαθείς παρὰ τοῖς ὁποίοις ὁ ἐγκέφαλος δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐαίσθητος, καὶ ἐνεργεῖ μετρίως, δύνανται νὰ παρατείνωσι τὴν ἐγρήγορσιν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ἄνευ βλάβης. Οἱ αἱματώδους κράσεως, οἱ πληρωτικοί, οἱ πολύσαρκοι, οἱ ἔχοντες βραχὺν τὸν τράχηλον, μεγάλην τὴν κεφαλὴν καὶ πλατεῖας τὰς ὠμοπλάτας ἔχουσι μεγίστην πρὸς τὸν ὕπνον τάσιν, τὴν ὁποίαν ἡμῶς πρέπει νὰ καταπολεμῶσιν, ὡς προδιαθέτουσαν αὐτοὺς εἰς τὰς πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συμφορήσεις καὶ τὰς ἀποπληξίας.

Οἱ πολυφάγοι, οἱ κρεωφάγοι, οἱ καταχρόμενοι τῶν οἰνοπνευματικῶν ποτῶν, οἱ ὡς ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν ἀσχοῦντες καὶ ὑπερβολὴν τὸ μυϊκὸν αὐτῶν σύστημα, οἱ εἰς παρατεταμένας διανοητικὰς ἐργασίας ἐγκύπτοντες, οἱ ὑποκείμενοι εἰς παντοίας καταχρήσεις, ἔχουσι πάντες ἀνάγκην ὕπνου μᾶλλον παρατεταμένου. Ἄπ' ἐναντίας οἱ ὀλιγοφάγοι, οἱ ἀνεπαρκῶς τρεφόμενοι, καὶ οἱ ποιούμενοι συνήθως χρῆσιν φυτικῶν οὐσιῶν αἰσθάνονται ἥττον τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου.

Ὁ ὕπνος ἐστὶ διαρκέστερος κατὰ τὴν ἀνδρῶσιν ἢ ἐν γυναικί, εἶναι δὲ ἐλαφρότατος καὶ διακόπτεται εὐκόλως, καὶ μόνον ὅταν οἱ ἀνδρῶν νόοντες ἀρχίσωσι νὰ ἀσκῶνται ἔχουσιν ὕπνον τέλειον καὶ διαρκῆ. Δι' αὐτοῦ ἀντανασταθνοῦσιν οἱ τοιοῦτοι τὰς ὑπὸ τῆς νόσου ἐξαντληθείσας δυνάμεις αὐτῶν, καὶ βαίνουσι ταχύτερον πρὸς τὴν ἐντελῆ ἵκασιν, ὥστε συμφέρει νὰ μὴ διακόπτεται ὁ τοιοῦτος ὕπνος.

Ὁ ὕπνος εἶναι ὠφελιμώτατος εἰς ἀπάσας τὰς νόσους, ἀπομονώνει τὸν νοσοῦντα ἀπὸ τῶν διαφόρων φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἐντυπώσεων, καὶ παρέχει αὐτῷ πλεονεξία ὠφέλειαν τῶν φαρμάκων. Ἐφησυχάζει ἀπάσας τὰς λειτουργίας, καὶ θεραπεύει οὕτω τὰς διαφόρους διαταραχὰς τοῦ ὀργανισμοῦ τὰς ὀφειλομένας εἰς ἐρεθιστικὴν ἢ φλογιστικὴν τινὰ κατάστασιν· ζωογονεῖ τὸ νευρικὸν σύστημα ὑπερ ἀντιδρᾶ μετὰ νέας ἰσχύος. Δέον ἐπομένως ν' ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ διαταράξῃ τὸν ὕπνον αὐτοῦ.

Περαινοῦντες ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ ὕπνου ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἔξεως, τῆς ἡλικίας, τῆς κράσεως κ. τ. λ., καὶ ὅτι δυσκόλως δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὰ ἀπόλυτα τοῦ ὕπνου ὅρια, ὅστις κατὰ μέσον ἔρον δέον νὰ διαρκῆ εἰς μὲν τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐφήβους 9-10 ὥρας, 6-8 εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ ὁ μόνον ὥρας εἰς τοὺς γέροντας.